

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Teologická fakulta
Katedra pedagogiky

Diplomová práce

VYUŽÍVÁNÍ TABLETŮ DĚTMI PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU PODLE STUPNĚ DOSAŽENÉHO VZDĚLÁNÍ JEJICH RODIČŮ

Vedoucí práce: RSDr. Ján Mišovič, CSc.
Autor práce: Bc. Žaneta Svobodová
Studijní obor: Pedagogika volného času – navazující
Ročník: 2.

2021

Prohlašuji, že jsem autorem této kvalifikační práce a že jsem ji vypracovala pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu použitých zdrojů.

Dne

.....

Žaneta Svobodová

Děkuji vedoucímu mé diplomové práce RSDr. Jánů Mišovičovi, CSc. za metodické vedení, cenné rady a připomínky.

Obsah

ÚVOD	6
1 MÉDIA	8
1.1 Média a socializační činitele.....	9
1.1.1 Primární socializace.....	10
1.1.2 Sekundární socializace.....	11
1.1.3 Média a socializační dosah	11
1.2 Masová média.....	12
1.2.1 Televize a film	13
1.2.2 Internet.....	15
1.2.3 Počítačové hry	17
1.2.4 Mobilní telefony	19
1.3 Regulace a autoregulace médií	19
1.4 Média a zábava	20
1.5 Mediální objekt – tablet.....	20
2 DOPADY MÉDIÍ NA DÍTĚ PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU	22
2.1 Vliv médií	24
2.1.1 Vliv médií na prosociální chování a antisociální chování	24
2.1.2 Reklama pro děti.....	25
2.2 Psychologie médií.....	26
2.2.1 Vývojová psychologie	27
2.3 Edukace a média.....	29
2.4 Dítě předškolního věku a internet.....	30
2.4.1 Vliv na formování a vývoj osobnosti	31
2.4.2 Závislost na online prostředí.....	32
2.4.2.1 Rodič a dítě na internetu	32

2.5	Dítě předškolního věku a mobilní telefon	33
3	VOLNÝ ČAS A DÍTĚ PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU.....	35
3.1	Hlediska volného času	36
3.2	Výchova mimo vyučování.....	37
3.3	Pedagogika volného času.....	38
4	VÝZKUMNÁ ČÁST	40
4.1	Cíl výzkumu, předmět výzkumu a hypotézy	40
4.2	Metodika výzkumu	41
4.2.1	Metodika kvantitativního výzkumu.....	41
4.3	Průběh a fáze výzkumu.....	42
4.4	Výsledky dotazníkového šetření.....	42
4.4.1	Základní demografické údaje	43
4.4.2	Základní údaje o používání tabletu.....	46
4.4.3	Konkrétní využívání tabletu	51
4.4.4	Pravidla při využívání tabletu.....	54
4.5	Vyhodnocení výzkumných hypotéz	60
	DISKUSE	62
	ZÁVĚR.....	65
	Seznam použitých zdrojů	67
	Bibliografie.....	67
	Online zdroje	71
	Seznam příloh.....	72
	Seznam grafů.....	73
	Příloha č. 1	74
	ABSTRAKT.....	80
	ABSTRACT.....	81

ÚVOD

Informační a komunikační technologie jsou dnes již běžnou součástí každodenního života. Již dávno neplatí, že osobní počítače, mobilní telefony a další technologie jsou výsadou jen bohatých lidí a nadšenců. V dnešním informačním světě jsou tyto technologie zcela dostupné pro většinu lidí a s jejich používáním se setkáváme již od útlého věku. Mladou generaci si lze bez mobilních telefonů, tabletů, chytrých hodinek či náramků a dalších technologických vychytávek už jen těžko představit. S masivním využíváním těchto technologií se také snižuje věková hranice dětí, které se s těmito technologiemi začínají seznamovat či je aktivně používat a s trochou nadsázky lze říci, že minimální hranice pro jejich používání v podstatě neexistuje.

A právě tou nejmenší věkovou skupinou (nepočítaje kojence a batolata), tedy dětmi předškolního věku ve vztahu k používání informačních a komunikačních technologií se zabývá tato diplomová práce. Vzhledem k velkému rozmachu tabletů a jejich oblíbenosti mezi dětmi předškolního věku v době, kdy byla připravována tato práce, je stěžejní část zaměřena právě na využívání tabletů dětmi předškolního věku.

Inspirací ke zvolenému tématu byla bakalářská práce Zdeňky Žádníkové z Masarykovy univerzity z roku 2016.¹ Tato studentka svoji práci věnovala tématice využívání informačních a komunikačních technologií dětmi předškolního věku obecně. V empirické části, konkrétně v analýze a interpretaci dat, mě velmi zaujala pasáž, která se věnovala využívání médií v souvislosti s nejvyšším dosaženým vzděláním rodičů. Jelikož byla v uvedené práci této problematice věnována jen malá část, rozhodla jsem se tuto oblast více rozpracovat a zjistit, zda má nějaký vliv na využívání médií dětmi předškolního věku to, jaké má jejich rodič nejvyšší dosažené vzdělání, respektive to, zda stupeň vzdělání rodičů nějakým způsobem ovlivňuje způsob, jakým děti tablet používají, jak často, zda jsou při jeho využívání omezováni, popřípadě jak apod.

Cílem této práce je nejprve v teoretické části čtenáře seznámit se základními pojmy v oblasti médií a jejich charakteristikou, dispozicí dítěte předškolního věku obecně a v souvislosti s médii a jejich dopady na dítě a v neposlední řadě s oblastí volného času,

---

¹ ŽÁDNÍKOVÁ, Z. *Využívání informačních a komunikačních technologií dětmi předškolního věku*. Brno, 2016.

ve kterém děti předškolního věku již zmiňovaný tablet nejčastěji používají. Teoretická část slouží k zorientování se v již zmíněných třech základních okruzích, ke kterým se vztahuje téma této diplomové práce.

Nedílnou součástí této práce je i její praktická část, která se zabývá využíváním tabletů dětmi předškolního věku a závislostí jeho používání na dosaženém stupni vzdělání rodičů. Hlavním cílem této části je prostřednictvím dotazníkového šetření zjistit, jakým způsobem děti předškolního věku tablet používají, respektive například od jakého věku jej začínají aktivně využívat, kolik času tráví jeho používáním, k jakým konkrétním činnostem jej nejvíce využívají, zda mají přístupný obsah ze strany rodičů nějakým způsobem omezován či regulován apod. Dotazníkovým šetřením bylo také zkoumáno, zda se jednotlivé oblasti využívání tabletu dětmi předškolního věku nějak liší v závislosti na nejvyšším dosaženém vzdělání rodičů. K tomuto cíli byly v práci stanoveny základní výzkumné otázky a formulovány jednotlivé hypotézy.

K dosažení stanovených cílů byla použita metoda kvantitativního výzkumu prostřednictvím dotazníkového šetření a ověřování jednotlivých hypotéz.

Sestavený dotazník byl předložen rodičům dětí předškolního věku napříč Českou republikou a jeho prostřednictvím je v práci zkoumán způsob používání tabletů dětmi předškolního věku v závislosti na dosaženém stupni vzdělání jejich rodičů. Získaná data byla následně vyhodnocena a interpretována ve vztahu k odborné literatuře.

Diplomová práce vychází v oblasti médií především z poznatků Bernharda Schellmanna², Jana Jiráka a Barbory Köpplové³ a Susan Greenfieldové⁴. V oblasti zaměřené na dítě předškolního věku z poznatků Marie Vágnerové⁵ a Davida Gilese⁶. V poslední oblasti volného času byly stěžejní poznatky čerpány především od Břetislava Hofbauera⁷ a Jiřiny Pávkové⁸.

---

² SCHELLMANN, B. *Média: základní pojmy, návrhy, výroba*. Praha: Europa-Sobotáles, 2004. ISBN 80-86706-06-0.

³ JIRÁK, J. a Barbora KÖPPLOVÁ. *Média a společnost*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-287-4.

⁴ GREENFIELD, S. *Změna myšlení: jak se mění naše mozky pod vlivem digitálních technologií*. Přeložil Radek VANTUCH. V Brně BizBooks, 2016. ISBN 978-80-265-0450-4.

⁵ VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Vyd. 2., dopl. a přeprac. Praha: Karolinum, 2012. ISBN 978-80-246-2153-1.

⁶ GILES, D. *Psychologie médií*. Praha: Grada, 2012. Z pohledu psychologie. ISBN 978-80-247-3921-2.

⁷ HOFBAUER, B. *Děti, mládež a volný čas*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-927-5.

⁸ PÁVKOVÁ, J. *Pedagogika volného času*. Vyd. 3., aktualiz. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-717-8711-6.

1 MÉDIA

První kapitola seznamuje s pojmem média a všemi jeho součástmi, které jsou nezbytné k pochopení celé oblasti mediálních technologií, kterým se věnuje část této diplomové práce.

Přestože jsou média běžnou každodenní součástí lidských životů, samotná definice pojmu je pro lidi těžce vysvětlitelná a většinou ji nedokážou jednoznačně popsat. S jistotou je ale možné říci, že každý člověk ví, co si pod tímto pojmem má představit. Samotné „slovo „*médium*“ pochází z latinského přídavného jména „*medium*“, což znamená „*nacházející se uprostřed, „střední*“.“⁹

Existuje řada definic, různě formulovaných od různých autorů, ale společnou stránkou všech je komunikace. Schellmann a kol. člení definici médií na dvě samostatné oblasti, a to na uživatelskou a vědeckou. Uživatelská definice zní: „*Pojem média je v denní praxi užíván jako souhrnný výraz pro technické prostředky či nástroje, které slouží k šíření sdělení.*“¹⁰ Věda pojem vysvětluje obdobně, hlavním znakem je pro ni její zprostředkovatelská funkce. Autoři Jiráček a Köppllová uchopují význam pojmu média z širší perspektivy a vycházejí z latinského významu samotného slova „*médium*“. „*(...) znamená prostředek, prostředníka, zprostředkující činitel – tedy to, co něco zprostředkovává, zajišťuje.*“¹¹

Pro komplexní pohled na význam médií v komunikaci je důležité rozlišit, zda se jedná o akt jednoho člověka, více lidí, či velkého počtu osob. Stojí tedy za zmínku zde uvést i jedno z klasifikací, a to členění podle stupně zveřejnění, které uvádí Schellmann a kol. Konkrétně uvádí tyto čtyři základní formy komunikace.

- Interpersonální komunikace
- Komunikace v malé skupině
- Komunikace v organizaci
- Masová komunikace¹²

---

⁹ SCHELLMANN, B. a kol. *Média – základní pojmy – návrhy – výroba*. s. 10

¹⁰ Tamtéž, s. 10

¹¹ JIRÁK, J. a KÖPPLLOVÁ B. *Média a společnost*. s. 16

¹² SCHELLMANN, B. a kol. *Média – základní pojmy – návrhy – výroba*. s. 14

V souvislosti s tématem této diplomové práce je nejvíce zajímavá poslední zmíněná oblast, kterou je masová komunikace. „*Jedná se o komunikaci veřejnou. Cílem masmédií je právě zveřejňování sdělení. Dále se jedná o komunikaci jednostrannou, při níž v podstatě nedochází k interakci.*“¹³

V tomto případě se tedy uvažuje většinou o jednotlivci na straně jedné a velké skupině lidí – příjemců na straně druhé. Nejzásadnějším znakem v masové komunikaci je anonymita příjemců.¹⁴

V životě dítěte předškolního věku většinou nehrají interpersonální média ve významu komunikace jednotlivců, jako psaní zpráv, e-mailové komunikace atd., žádnou roli. Zato s masovými médii se setkávají již v tomto vývojovém období nebo i dříve.

1.1 Média a socializační činitele

Média v dnešní společnosti hrají velkou roli i v procesu socializace. Definice tohoto pojmu, na nejobecnější úrovni, označuje formování a růst osobnosti člověka. Tomu tak je vždy pod vlivem vnějších podnětů, do kterých patří i lidské činnosti nejčastěji označované jako výchova. Pro každého platí, že jde o celoživotní proces, v němž se jednotlivec utváří po všech stránkách tak, aby vyhovoval požadavkům na jeho současnou i budoucí společenskou roli nebo role.¹⁵

Podstatou socializace je působení v procesu, ve kterém si jedinec osvojuje vzorce chování a již zmíněné společenské role. Většinou na základě interakce s druhými lidmi.¹⁶

Socializace se rozděluje na primární a sekundární.¹⁷

---

¹³ SCHELLMANN, B. a kol. *Média – základní pojmy – návrhy – výroba*. s. 14

¹⁴ JIRÁK, J. a KÖPPOVÁ B. *Média a společnost*. s. 21

¹⁵ ŠEĎOVÁ, K. *Děti a rodiče před televizí: rodinná socializace dětského televizního diváctví*. s. 13

¹⁶ Tamtéž, s. 14

¹⁷ Tamtéž, s. 20

1.1.1 Primární socializace

První a zásadní je socializace primární, která začíná ihned po narození. Prvotní interakce probíhá s matkou a postupně s dalšími členy rodiny, na kterých je dítě závislé. V rámci této rodinné socializace si dítě buduje silné emoční vazby.¹⁸

„Při primární socializaci je dítě obklopeno svými významnými druhými, kteří se pro něj stávají zprostředkovateli reality.“¹⁹ Na základě toho, že dítě zprostředkovaný svět svojí rodinou a jejími členy přijímá jako jediný možný, je tato představa vepsána do vědomí dítěte nejvýznamněji.²⁰

„Za základ socializace je považován vztah mezi rodičem a dítětem.“²¹ Za nejzásadnější prvek socializace je bezpochyby možné považovat citovou vazbu mezi matkou a dítětem. Lze rozlišit tři druhy této vazby.

- Vazba jistá – pozitivní vztah s matkou po všech stránkách
- Vazba úzkostná, vzdorující – rodič není pro dítě jasně čitelný a není mu vždy na blízku, dítě se od rodičů bojí vzdalovat
- Vazba úzkostná, vyhýbavá – dítě nemá s matkou kladný vztah, nepokouší se o navazování žádného kontaktu²²

S uvedenými typy citových vazeb se pojí i typologie rodičovských stylů výchovy.

- Styl autoritativní – citová podpora a vřelý emoční vztah, avšak s následnou kontrolou stanovených pravidel
- Styl autoritářský – důsledné dodržování norem bez vysvětlování a vřelého emočního vztahu k dítěti
- Permisivní styl – vřelý vztah k dítěti po všech stránkách, avšak nedůsledné dodržování stanovených norem a pravidel
- Styl odmítající, zanedbávající – slabý emoční vztah s dítětem a zároveň slabá potřeba kontroly z důvodu nezájmu ze strany rodiče²³

---

¹⁸ ŠEĎOVÁ, K. *Děti a rodiče před televizí: rodinná socializace dětského televizního diváctví*. s. 20

¹⁹ STAŠOVÁ, L. a SLANINOVÁ G. a JUNOVÁ I. *Nová generace: vybrané aspekty socializace a výchovy současných dětí a mládeže v kontextu medializované společnosti*. s. 16

²⁰ Tamtéž, s. 16

²¹ ŠEĎOVÁ, K. *Děti a rodiče před televizí: rodinná socializace dětského televizního diváctví*. s. 21

²² Tamtéž, s. 21

²³ Tamtéž, s. 22

1.1.2 Sekundární socializace

Druhou důležitou částí je socializace sekundární, která plynule navazuje na socializaci primární. Jde o vliv vnějších podnětů mimo rodinu.²⁴

Socializace v rodině má v životě dítěte nezaměnitelné místo a výhradní vliv. Sekundární socializace nebude mít na dítě takové důsledky jako socializace primární. „*Později sice exkluzivita rodinného působení ustupuje do pozadí (do hry vstupuje škola, vrstevníci, média, zaměstnavatel atd.), nadále však přetrvává její význam.*“²⁵

1.1.3 Média a socializační dosah

Vzhledem k proměně společnosti, kterou lze nazvat pluralitní postmoderní společností, je možné říci, že se dítě setkává s velkým množstvím rozmanitých vzorů. „*Obtíže odlišení reality a fikce, normy a deviace, dobra a zla jsou jiné a komplikovanější.*“²⁶

Úkolem dítěte v procesu socializace je se s různými podněty naučit vyrovnávat a chápat je. Působení mediální a virtuální reality od dítěte vyžaduje schopnosti odlišování a rozlišování v závislosti na již poznaných skutečnostech, které je schopno mezi sebou kriticky porovnávat a vyhodnocovat.²⁷

Šeďová ve své publikaci uvádí, že v současné době jsou masová média považována za jeden z nejvýznamnějších socializačních činitelů, díky kterým se děti skutečně učí. Zároveň uvádí, že nejčastěji zkoumanou oblastí jsou především jejich negativní dopady a účinky na dítě.²⁸

---

²⁴ ŠEĎOVÁ, K. *Děti a rodiče před televizí: rodinná socializace dětského televizního diváctví.* s. 20

²⁵ Tamtéž, s. 24

²⁶ STAŠOVÁ, L. a SLANINOVÁ G. a JUNOVÁ I. *Nová generace: vybrané aspekty socializace a výchovy současných dětí a mládeže v kontextu medializované společnosti.* s. 18

²⁷ Tamtéž, s. 18-19

²⁸ ŠEĎOVÁ, K. *Děti a rodiče před televizí: rodinná socializace dětského televizního diváctví.* s. 25-26

1.2 Masová média

Masová média mají v naší společnosti zásadní a velmi vlivné postavení. Zasahují do životů všech lidí bez rozdílu. Nevyhnutelnou podmínkou pro vznik masmédií byl určitý pokrok technického směru mezi 19. a 20. stoletím.²⁹

Vzhledem k velkému významu médií v dnešním životě jednotlivců i celé společnosti je nutné zvážit jejich konkrétní ovlivňování lidských životů. Některé vlivy jsou zcela patrné a souvisí s jejich existencí bez ohledu na jejich obsah. Ovlivňují časové rozvrhy dní a týdnů, dále mají tendenci uspořádat prostor a mít své konkrétní místo. Lidé mají tendenci média ritualizovat, spojovat jejich užívání s obvyklými pravidelnými činnostmi. Někdy se hovoří i o vlivu na mezilidské a pracovní vztahy. Využívání médií je také ovlivněno určitými společenskými pravidly chování, které je možné označit jako oblast mediální etikety. Vliv médií s odkazem na jejich vývoj stále stoupá, ale je nutné brát v potaz, že vždy působí v určitém dobovém, sociálním, kulturním a politickém kontextu a v určité konkrétní situaci.³⁰

Luhmann k pochopení masmédií uvádí, že jejich realitu je možné pochopit pouze tehdy, pokud nejsou brány jako poskytovatelé správných informací, které nejsou nijak zkresleny a zmanipulovány.³¹

Nejdůležitější zástupci masové komunikace podle autorů Jiráka a Köpplové jsou:

- Noviny
- Časopisy
- Knihy
- Rozhlas
- Film
- Nosiče dat
- Online³²

Mičienka, Jiráka a kol. v další publikaci seznam ještě doplňují o:

- Kinematografie
- Televize

---

²⁹ SCHELLMANN, B. a kol. *Média – základní pojmy – návrhy – výroba*. s. 14

³⁰ MIČIENKA, M. a JIRÁK J. *Základy mediální výchovy*. s. 22-23

³¹ LUHMANN, N. *Realita masmédií*. s. 115

³² SCHELLMANN, B. a kol. *Média – základní pojmy – návrhy – výroba*. s. 33

- Počítačové hry
- Kabelové a satelitní vysílání
- Informace a zábava prostřednictvím mobilních telefonů³³

Masová komunikace je nepřesné a zavádějící označení. V člověku slovo „masová“ evokuje obrovské množství jedinců v řádu tisíců nebo dokonce milionů. Je důležité se na tuto situaci podívat z takového úhlu pohledu, kdy nejde především o to, že velké množství lidí nebo dokonce část populace přijímá tyto produkty, ale jde hlavně o to, že jsou tyto mediální produkty přístupné ohromnému množství rozdílných recipientů.³⁴

V návaznosti na výše uvedené zástupce budou dále rozpracovány konkrétní oblasti, které korespondují s tématem práce. Jsou jimi televize a film, nová média, a to především internet, počítačové hry a mobilní telefony. Nová média se od starých liší především tím, že jsou integrovaná, interaktivní a digitální.³⁵

1.2.1 Televize a film

Televize je ve všech publikacích a textech, které se zabývají médií klíčovým a nejvíce skloňovaným pojmem právě v souvislosti s užíváním médií. Tento fakt lze přisuzovat především tomu, že televizi vlastní značná část lidí v naší společnosti a je součástí každodenních životů. *„Žádná jiná technika (snad jen s výjimkou auta) neovlivňuje tak dalekosáhle náš život jako právě televizor. Televize je fenomén, který vstupuje do všech oblastí života společnosti.“*³⁶

Je dobré si shrnout jaké přednosti má televize, respektive o jaké médium se jedná:

- Audiovizuální médium – sdělení je akustické i vizuální
- Dynamické lineární médium – pohyblivý obraz, nevzniká interakce
- Aktuální médium
- Výkonné médium – vysoká sledovanost

³³ MIČIENKA, M. a JIRÁK J. *Základy mediální výchovy*. s. 17

³⁴ THOMPSON, J. B. *Média a modernita: sociální teorie médií*. s. 26

³⁵ CHARVÁT, M. *O nových médiích, modularitě a simulaci*. s. 41

³⁶ SCHELLMANN, B. a kol. *Média – základní pojmy – návrhy – výroba*. s. 51

- Technicky náročné médium
- Živé a emoce podněcující médium³⁷

„Médium televize lze jen těžko přecenit co do jeho významu. Bývá označováno za „médium 20. století“. ³⁸ Na základě její role se autoři domnívají, že to je důvodem zdůrazňování významu toho, proč se o televizi hovoří vždy, pokud se rozebírají pozitivní nebo negativní vlivy médií. Existují dva rozdílné tábory lidí, kdy jedni mluví o televizi pouze v superlativech, a druzí, kteří vidí na televizi jen to negativní a nebezpečné.³⁹

Je ale potřeba se na funkce televize podívat i vědeckým pohledem. Schellmann a kol. hovoří o čtyřech funkcích, a to o individuální, společenské, politické a hospodářské. Pro tuto práci jsou klíčové dvě z nich. Individuální funkce spočívá v tom, že média mají pozitivní vliv na rozvoj osobnosti. Společenská funkce se zaměřuje na oblast socializace, orientace ve světě, rekreace neboli odreagování a rozptýlení a integrace do společných témat společnosti.⁴⁰

Je na místě uvést, že televize má i negativní vliv. Především v tom směru, že divákům nemusí ukazovat svět takový jaký doopravdy je a dokáže mnohdy všechno redukovat na zábavu. Dále umí vytvářet nereálný svět, vyvolávat v divácích negativní emoce a strach, zprostředkovává svět násilného chování, negativně ovlivňuje rodinný život, a jelikož se člověk u televize stává pasivním příjemcem, nemá (vzhledem k povaze tohoto média) možnost žádné interakce.⁴¹

Šeďová zmiňuje několik studií, při kterých byl vliv sledování televize na dětskou agresivitu obecně prokázán. Z uvedených výzkumů vyplývá, že se dítě může učit agresivnímu chování pouhým sledování tohoto média. Zajímavým faktem, který autorka zmiňuje je, že tomu tak není při učení se prosociálnímu chování. Mnoho autorů na realizovaných studiích prokázalo, že vliv na chování dítěte při sledování prosociálních pořadů je velmi nízký. Autorka toto zdůvodňuje a sama si pokládá hypotetickou otázku, zda by prosociální pořady měly větší vliv na chování dětí, když by se jich v televizi vyskytovalo více než pořadů s agresivním a násilným podtextem.⁴² Kolem druhého roku

³⁷ SCHELLMANN, B. a kol. *Média – základní pojmy – návrhy – výroba*. s. 52

³⁸ Tamtéž, s. 54

³⁹ Tamtéž, s. 54

⁴⁰ Tamtéž, s. 54-55

⁴¹ Tamtéž, s. 56

⁴² ŠEĐOVÁ, K. *Děti a rodiče před televizí: rodinná socializace dětského televizního diváctví*. s. 26

věku začínají děti sledovat televizi denně a postupně se jejich pozornost k celkovému obsahu zvyšuje.⁴³

Pokud bychom se soustředili přímo na film, který je součástí masových médií a doplňuje televizi, má jako takový ve výkladu dějin těchto médií spíše doplňkovou funkci. Hovoří se o doplňkovém tématu, kdy část filmové produkce má určité rysy masové komunikace. Vyskytují se zde produkty filmového průmyslu, které mají nebo měly masový charakter.⁴⁴ Dle autorů Beelerových jsou filmy důležitou součástí procesu socializace v životě dítěte.⁴⁵

1.2.2 Internet

„Internet je soubor (sít) počítačů – miliard počítačů, které jsou dohromady propojeny pomocí kabelů nebo signálů přenášejících se vzduchem. Slovo počítač neoznačuje jen notebook nebo stolní počítač (PC). Chytrý telefon je také počítač. Stejně tak tablet nebo herní konzole. Počítačem může být dnes dokonce i auto.“⁴⁶

Definicí toho, co je to vlastně internet, je mnoho. Všichni autoři se shodují na tom, že není jednoduché přijít s jednoznačným a zjednodušeným vysvětlením. Z různorodých definic je možné zmínit například tu od autora Lapáčka, který přináší jedno z nejstručnějších vysvětlení tohoto pojmu: *„Internet – to jsou informace.“⁴⁷*

Internet má podle Stowella dvě základní funkce. Slouží jednak k přijímání informací od ostatních lidí a zároveň k odesílání informací ostatním lidem.⁴⁸

David Giles se věnuje oblasti nových médií až v poslední kapitole, kde zmiňuje, že největší rozvoj proběhl až v průběhu posledních dvou desetiletí (1990 až 2010) a všem novým technologiím a procesům vévodí právě internet.⁴⁹

---

⁴³ VALKENBURG, P. *Children's responses to the screen : a media psychological approach.* s. 22

⁴⁴ BEDNAŘÍK, P., JIRÁK J. *Dějiny českých médií: od počátku do současnosti.* s. 17

⁴⁵ BEELER, K a BEELER S. *Children's film in the digital age : essays on audience, adaptation and consumer culture.* s. 25

⁴⁶ STOWELL, L. *Bezpečně online.* s. 9

⁴⁷ LAPÁČEK, J. *Internet pro úplné začátečníky.* s. 1

⁴⁸ STOWELL, L. s. 10

⁴⁹ GILES, D. *Psychologie médií.* s. 139

„Internet jako médium zaznamenal enormní rozvoj a stal se globálním informačním systémem. Je dnes neodmyslitelný v pracovní oblasti, ale i v oblasti konzumu.“⁵⁰

Ohledně rizik, která internet přináší, uvádí autor Stowell následující okruhy nebezpečných oblastí.

- Kyberšikana = šikana online skrze internet
- Trollové = lidé, kteří uráží a psychicky napadají druhé neznámé lidi
- Nabourané účty = na základě odhalení přihlašovacích údajů daného člověka
- Škodlivě působící slova a obrázky = škodlivý a nevhodný obsah zveřejněný na internetu přístupný všem (tedy i dětem)
- Viry = počítačový software, který umožní napadení počítače jiného člověka a následné zneužití získaných dat či poškození samotného zařízení
- Zločinci = lidé páchající trestnou činností prostřednictvím internet⁵¹

Autorka Greenfieldová, v kapitole zabývající se internetem, nazývá toto nové médium poměrně hovorovým výrazem surfování a vysvětluje na něm jeho jasný význam. „(...) samotné slovo „surfování“ evokuje vzrušení, zdraví, mládí a rychlost, s jakou bez námahy procházíme jednotlivé stránky, prohlížíme si videoklipy a zjišťujeme fakta.“⁵²

Velké množství lidí má možnost si díky vyhledávačům a internetovým stránkám vyhledat nekonečné množství informací ze všech různých oblastí a odvětví. Pokud se však posuzují jiné sdělovací prostředky, kde se vláda snaží o určitou kontrolu předávaných informací, u internetu tuto neomezenou kontrolu ztratila.⁵³

Negativní stránka internetu spočívá například i v tom, že si lidé mohou bez problému vyhledat návod na sestavení výbušniny, dočíst se, jak nejefektivněji spáchat sebevraždu, nebo dokonce najít takové absurdní informace, jako je návod, jak nejlépe uvařit lidské maso apod. Nejděsivější je ovšem fakt, že k těmto informacím má přístup kdokoliv.⁵⁴

---

⁵⁰ SCHELLMANN, B. a kol. *Média – základní pojmy – návrhy – výroba*. s. 62

⁵¹ STOWELL, L. *Bezpečně online*. s. 11-14

⁵² GREENFIELD, S. *Změna myšlení: jak se mění naše mozky pod vlivem digitálních technologií*. s. 203

⁵³ Tamtéž, s. 204

⁵⁴ Tamtéž, s. 204

I přes výčet řady negativních přínosů internetu zmiňuje Susan Greenfieldová i to, že je internet zdrojem dostupných a bezplatných informací, které lze využít i ve formálním vzdělávání, například formou online přednášek a kurzů z celého světa.⁵⁵

Buermann uvádí, že každý člověk má k dispozici nepřehledné množství informací, ale také nezapomíná zmínit, že ne všechny jsou zadarmo. Tudíž podle autora existují i nadále v této oblasti sociální nerovnosti.⁵⁶

1.2.3 Počítačové hry

Diskuse ohledně počítačových her jsou většinou velice vyostřené. V této oblasti pozorujeme dva protichůdné tábory lidí. Jedna část počítačové hry podporuje a zastává se jich, naproti tomu je velká část lidí, kteří počítačové hry ztracují. Autorka Bendová shrnuje toto pojetí i vzhledem ke vztahu her a umění.⁵⁷

Záporné chápání počítačových her není ovlivněno pouze morálními panikami, ale také tzv. panikou z médií. Morální panika a strach z her obecně, se objevuje již v antice. Paniku z médií je možné chápat jako jistou formu veřejného znepokojení příjemců a navozování pocitu strachu ohledně toho, jak škodlivé pro nás hry mohou být.⁵⁸

Již zmiňovaná panika z médií související s počítačovými hrami se odvíjí z určité hry nebo skupiny her anebo souvisí s celkovým odsouzením daného média. Tím jsou myšleny rozdílné kategorie her od akčních až po logické nebo edukativní.⁵⁹

Autorka Greenfieldová v kapitole věnující se videohram zmiňuje důležité funkce klasických, tradičních her v minulosti. Na základě toho přichází s velmi zajímavou myšlenkou, že dříve měly hry nesčetné množství pozitivních přínosů pro člověka, například zlepšování projevů řeči těla, získávání nových dovedností a znalostí v různých oblastech, zlepšování v oblastech uvažování a paměti, nápodoba reálného života, schopnost učit se kolektivní práci a mnoho dalšího. Dnes je hraní her cílem samo o sobě.⁶⁰

---

⁵⁵ GREENFIELD, S. *Změna myšlení: jak se mění naše mozky pod vlivem digitálních technologií*. s. 204

⁵⁶ BUERMANN, U. *Jak (pře)žít s médii: příležitosti a hrozby informačního věku a nové úkoly pedagogiky*. s. 117

⁵⁷ BENDOVÁ, H. *Umění počítačových her*. s. 46

⁵⁸ Tamtéž, s. 50

⁵⁹ Tamtéž, s. 52

⁶⁰ GREENFIELD, S. *Změna myšlení: jak se mění naše mozky pod vlivem digitálních technologií*. s. 157 a 158

Je na místě ale také zmínit, že hry v sobě skrývají i určitý potenciál. Existují tzv. vážné hry, které mají vzdělávací charakter. Pomocí nich se může dítě něco dozvědět, naučit se, vyzkoušet si různé situace a následně jejich řešení, a to všechno v bezpečí virtuálního prostředí. Dítě se může takto učit, aniž by si to samo uvědomovalo. Tyto hry jsou simulacemi, které navozují určité situace a jejich následné řešení. Může nebo nemusí docházet k propojování s reálným světem. V některých případech je totiž potřeba, aby hráč spolupracoval v založených týmech, vyjednával apod.⁶¹

Susan Greenfieldová se jako jedna z mnoha autorů zabývá propojením her a internetu. Uvádí, že videohry existují již více než půl století, ale pouze v posledních dvou desetiletích mají hráči k dispozici kolaborativní online zážitky. Tím autorka myslí především počítačové online hry.⁶²

Autorka Greenfieldová dále pojednává poměrně rozsáhle o závislosti na videohrách. Uvádí, že tato závislost by mohla být určující podle schopnosti hráče dosáhnout určitého vzrušení. Jedna studie dokonce prokázala různé vzorce vzrušení u různých druhů hráčů. Nutkání ke hraní her nesouvisí pouze s vnitřními mechanismy v mozku, ale také s interakcí s obrazovkou, tudíž se samotnou povahou prostředí, kterou daná hra nabízí.⁶³

Hry mají také funkci imerzní. Dokážou jednotlivce vtáhnout do děje a umožní mu se zcela ponořit do hraní. V tomto okamžiku dochází ke specifickému psychologickému zážitku. Zprostředkovávají hráči silné smyslové podněty i tzv. „flow“.⁶⁴ „Flow (...) je prožitkem radosti, tvořivosti, soustředění, naprostého zaujetí činností, při kterém člověk zapomíná na hlad, ubíhající čas, (...)“⁶⁵ Danému člověku může „flow“ pomoci při hledání smyslu života, či mu pomoci překonat těžké životní chvíle. Tento stav může člověk prožívat při jakékoliv činnosti, kterou provádí pro ni samou.⁶⁶

---

⁶¹ VALENTA, P. a BROM, Z. a KELLEROVÁ I. *Mediální činnosti v předškolním a mladším školním věku*. s. 77

⁶² GREENFIELD, S. *Změna myšlení: jak se mění mozky pod vlivem digitálních technologií*. s. 159

⁶³ Tamtéž, s. 166-167

⁶⁴ Tamtéž, s. 167-168

⁶⁵ ŠKYŘÍK, P., ed. *Hledání flow: Inflow*. s. 21

⁶⁶ Tamtéž, s. 21

1.2.4 Mobilní telefony

„Mobily jsou praktické, mají své použití. Ale vedle praktičnosti je mobil předmětem, který nejlépe ztělesňuje ducha „proměňujícího se prostředí“. Chcete-li mít jistotu, že patříte do nového století, tohle je právě předmět, který musíte držet v ruce – pokud to není hands-free, neboli zařízení bez držení.“⁶⁷

Mobilní telefon může mít mnoho významů. Jednou může být znakem celosvětové ekonomiky, podruhé se může stát symbolem nového převratu. Zdá se, že mobilní telefony mají určitou skrytou moc vyskytující se v procesu komunikace.⁶⁸

Je samozřejmě potřeba objasnit, že pokud se hovoří o mobilním telefonu v dnešní době, tak se hovoří o „chytrém telefonu“, který umožňuje sledování videí, přehrávání hudby, přístup k internetu apod.⁶⁹

1.3 Regulace a autoregulace médií

Společnost, ve které žijeme je demokratická, tedy i média mají svou svobodu projevu a nelze povolit jakoukoliv formu cenzury. I přesto je fungování médií ovlivněno celou řadou formálních i neformálních aspektů. Jedná se o soubor pravidel, který média (resp. lidé, kteří média tvoří) reguluje. Formální regulací jsou myšleny normy a zákony určené státem a neformální regulací jsou pravidla stanovená danou institucí.⁷⁰ *„Pokud jde o vlivy působící na média „zvenku“, označujeme je souborně regulace. Vedle nich existuje i autoregulace, tedy vlivy, které si vytvářejí sama média a lidé, kteří je vlastní nebo v nich pracují.“⁷¹*

Je tedy nezbytné si při konzumaci médií (zejména jaké informace a jakým způsobem jsou nám předávány) uvědomit, že za předávaným obsahem stojí vždy někdo, kdo finální obraz těchto informací ovlivnil.

Jiráček a Köpplová se též ve své knize zabývají tématem mediální produkce a uvádějí pět základních rovin, které mají značný vliv na finální podobu mediálního produktu:

---

⁶⁷ MYERSON, G. *Heidegger, Habermas a mobilní telefon*. s. 9

⁶⁸ Tamtéž, s. 12

⁶⁹ KRČMÁŘOVÁ, B. *Děti a online rizika: sborník studií*. s. 25

⁷⁰ MIČIENKA, M. a JIRÁK J. *Základy mediální výchovy*. s. 107

⁷¹ Tamtéž, s. 107

- Kulturní rovina – ovlivněno kulturním prostředím
- Institucionální rovina – oboustranné ovlivňování médií s dalšími zařízeními
- Rovina odvětví – uspořádání
- Organizační rovina – seřazení mediálních institucí
- Individuální rovina – individuální činnosti lidí⁷²

1.4 Média a zábava

Využívání médií se jednoznačně zařadilo mezi další aktivity, které lidé často označují pojmem zábava (sport, čas s přáteli, kniha, divadlo, kino). Lidé se svůj volný čas snaží vyplnit tzv. „volnočasovými aktivitami“, které jim přinášejí pocity radosti, vzrušení, strachu. Vždy se hovoří o aktivitách navozujících různé emoce a jsou především formou odreagování.⁷³

V dnešní době se masová média prezentují jako zábavná a je to jedním z jejich hlavních úkolů. Ale jak zmiňují Mičienka, Jirák a kol., je potřeba se dívat na věci z obou stran, tedy jak z té pozitivní, tak i z té negativní. Tím autoři myslí především neopomíjený fakt vzniku zábavního průmyslu jako velice důležité součásti hospodářského odvětví.⁷⁴

„Záměrná „výroba zábavy“ však často může vést ke vzniku pořadů hloupých a bezduchých, které (...) žádnou přidanou hodnotu kromě vyplnění volného času nepřinášejí, a navíc je mohou otupovat, vést k duševní lenosti a snižovat jejich kulturní měřítko a nároky.“⁷⁵

1.5 Mediální objekt – tablet

Vzhledem ke schopnostem a dovednostem dítěte předškolního věku jsou mu nejdostupnější vizuální a audiovizuální média. Nejvíce televize a mobilní neboli přenosná zařízení jako jsou tablety a chytré telefony. Tato zařízení mohou sloužit jako interaktivní

⁷² JIRÁK, J. a KÖPPLOVÁ B. *Média a společnost*. s. 54

⁷³ MIČIENKA, M. a JIRÁK J. *Základy mediální výchovy*. s. 137

⁷⁴ Tamtéž, s. 138

⁷⁵ Tamtéž, s. 138

audiovizuální nástroj pro rozvoj kognitivních funkcí. Tablety jsou dnes k dispozici i v některých mateřských školách a jsou systematicky využívány s hendikepovanými dětmi. Těmto dětem mají pomoci při rozvoji kognitivních, komunikačních a sociálních dovedností. Současně dochází k vývoji vzdělávacích aplikací zaměřených na různé oblasti vývoje. Jedná se například o sluchové či zrakové vnímání, činnosti zaměřené na předmatematickou gramotnost a další.⁷⁶

Tablety, stejně jako chytré telefony, postupně získaly oblibu veřejnosti i vzdělávacích institucí. Dříve si školy oblíbily interaktivní tabule a dnes experimentují a zjišťují možnosti využívání tabletů ve vzdělávání.⁷⁷

Veškeré mobilní technologie, tedy i tablety, mohou dítěti přinášet atraktivní formy vzdělávání, ale je potřeba tato zařízení používat s rozmyslem. *„Žádná technologie nenahradí učitele ve výukovém procesu, žádná interakce s technickými prostředky nenahradí interakci mezi lidmi, která je pro výchovný a vzdělávací proces nezbytná.“*⁷⁸

---

⁷⁶ VALENTA, P. a BROM, Z. a KELLEROVÁ I. *Mediální činnosti v předškolním a mladším školním věku*. s. 22

⁷⁷ Tamtéž, s. 81

⁷⁸ Tamtéž, s. 82

2 DOPADY MÉDIÍ NA DÍTĚ PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU

Předškolní období je definováno ve věkovém rozmezí od 3 do 6 nebo 7 let. Marie Vágnerová k tomuto konkrétnímu vymezení uvádí, že je potřeba konec tohoto období vnímat primárně sociálně, nástupem do školy. Nelze brát v potaz pouze fyzický věk dítěte. Pro předškolní dítě je jedním z charakteristických rysů využívání vlastní fantazie při získávání a následném zpracovávání získaných znalostí a vědomostí bez používání logiky. Jako další je nutné zmínit, že dítě předškolního věku je iniciativní samo od sebe, snaží se být zcela samostatné a má potřebu všechno zvládat samo.⁷⁹

„Poznávání je v tomto věku zaměřeno na nejbližší svět a na pochopení pravidel, která v něm platí.“⁸⁰ Dítě předškolního věku získává při poznávání mnoho informací a je důležité, jak dítě primárně uvažuje a jak jednotlivé informace zpracovává. Vágnerová hovoří o dvou způsobech. První způsob se zabývá tím, jak dítě nahlíží na svět, jak a jaké si volí informace. Zde autorka uvádí tři základní způsoby:

- Centrace – subjektivní výběr informací ovlivněný egocentristem, kdy poznávání dítěte je zcela subjektivní a nemožné jakékoliv formy objektivitu, a tudíž přijímání názorů druhých
- Fenomenismus – dítě chápe svět kolem sebe přesně tak jak ho vidí nebo jakou má o něm ono samo představu
- Prezentismus – neboli přítomnost, dítě nedokáže přemýšlet v souvislostech časů minulých či budoucích⁸¹

Druhý způsob, který autorka Vágnerová uvádí, se zabývá tím, jak dítě získané informace vyhodnocuje a jak si je vysvětluje. Zde definuje následující způsoby:

- Magičnost – dítě využívá fantazii k pochopení světa kolem něj
- Animismus, resp. antropomorfismus – dítě připisuje živé vlastnosti i neživým předmětům
- Arteficialismus – vznik světa má podle dítěte na svědomí člověk, který ho vytvořil stejně tak i všechny jeho součásti

---

⁷⁹ VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. s. 177

⁸⁰ Tamtéž, s. 177

⁸¹ Tamtéž, s. 178

- Absolutismus – odráží jednu ze základních potřeb dítěte, a to potřebu jistoty a bezpečí. Dítě je přesvědčené, že každé jeho poznání je konečné, platné a jednoznačné⁸²

Piaget a Inhelderová v této souvislosti zmiňují důležitost sémiotické funkce a jako první projev dítěte uvádějí pojem nápodoba. Dítě předškolního věku využívá nápodobu ve všem, co se právě učí i v oblasti jazyka.⁸³

„Sémiotická funkce vytváří dva druhy nástrojů: 1. symboly, které jsou „motivované“, tj. v čem se podobají tomu, co označují; 2. znaky, které jsou libovolné neboli konvenční.“⁸⁴

Symboly si dítě vytváří zcela samo, dle svých schopností a možností. Znaky jsou již předem vytvořené a dítě se je učí na základě napodobování zvnějšku.⁸⁵

Lenka Šulová pojmenovává předškolní období obdobím hry, a to především z důvodu, že dítě se primárně projevuje právě při herních aktivitách.⁸⁶ *„Hra je pro dítě činností přirozenou, přináší mu rozkoš a slast.“⁸⁷*

V procesu socializace se dítě rozvíjí i po emoční stránce. Dle Langmeiera je potřeba socializační proces rozdělit na tři vývojová hlediska:

- Vývoj sociální reaktivity. Jedná se o vývoj emočních vztahů k lidem, se kterými se dítě setkává
- Vývoj sociálních kontrol a hodnotových orientací. Zde jde především o vývoj norem, které si dítě tvoří na základě příkazů a zákazů od dospělých a následně se s nimi ztotožňuje. Rovněž jde o určování hranic a cílů
- Osvojení sociálních rolí. Neboli vzorce chování a postojů, které jsou od člověka společností očekávány⁸⁸

„Předškolní období je považováno za kritické z hlediska rozvoje prosociálního chování. Prosociální chování zahrnuje soubor projevů, které vyjadřují respekt, podporu, ochotu pomoci a pozitivní vztah k ostatním lidem. Vzniká jak na bázi nápodoby, ale také

⁸² VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. s. 178-179

⁸³ PIAGET, J. a INHELDEROVÁ B. *Psychologie dítěte*. s. 54

⁸⁴ Tamtéž, s. 56

⁸⁵ Tamtéž, s. 56

⁸⁶ ŠULOVÁ L. *Raný psychický vývoj dítěte*. s. 66

⁸⁷ SVOBODOVÁ, E. *Prosociální činnosti v předškolním vzdělávání*. s. 81

⁸⁸ LANGMEIER, J. a KREJČÍKOVÁ D. *Vývojová psychologie*. s. 93

přímého ovlivňování, čili vysvětlováním či podmiňováním, které zahrnuje odměnu a trest.“⁸⁹

2.1 Vliv médií

Lidé jsou obecně přesvědčeni, že média jednoznačně ovlivňují jak jednotlivce, tak i celou společnost. Jiráček a Köpplová uvádějí, že se jedná o ovlivňování chování, postojů a názorů. Zmiňují pozitivní věci, jako je například rozšiřování obzorů, vzdělávání, ovlivňování životního prostředí, ale také negativní stránku věci, kdy mohou média strašit, podněcovat neklid, vést ke společensky nežádoucímu chování a dalším projevům.⁹⁰

2.1.1 Vliv médií na prosociální chování a antisociální chování

Na základě proběhlých šetření, kterými se výzkumníci zabývali celá desetiletí, Giles shrnuje jednu z nejvíce rozsáhlých oblastí psychologie médií zabývající se vlivem prosociálního a antisociálního chování. Ohledně agrese a špatného chování proběhlo mnoho výzkumů, které ukazují, že i pouhé sledování tohoto chování vede ke způsobování agrese u člověka. Existuje samozřejmě i řada poznatků, která tato tvrzení vyvrací, a tudíž nelze všechny studie považovat za zcela průkazné.⁹¹

Jako příklad vlivu sledování násilí na agresivní chování jedince, lze uvést (s ohledem na téma této diplomové práce) experiment zaměřený na mediální násilí zkoumané v laboratoři, o kterém se zmiňuje David Giles ve své publikaci. Jednalo se o pokus potvrzení či vyvrácení hypotézy, zda sledování násilí podporuje nárůst agresivního chování. Bylo použito nepřeborné množství teorií a jedna z nich zdůrazňuje roli nápodoby. Další vyzdvihuje fakt, že sledováním násilných scén zvyšuje hladinu adrenalinu v krvi a následně může člověk jednat nepatřičně a nepřiměřeně. Dále je možné zmínit fakt, že násilné scény mohou v člověku evokovat určitý návod k řešení různých problémů, které ho v životě potkávají. A jako poslední autor zmiňuje, že výsledek

---

⁸⁹ KRČMÁŘOVÁ, B. *Děti a online rizika: sborník studií*. s. 18

⁹⁰ JIRÁK, J. a KÖPPLOVÁ B. *Média a společnost*. s. 151

⁹¹ GILES, D. *Psychologie médií*. s. 35-36

mediálního násilí je desenzitizace sledovatelů vzhledem k násilí všeobecně. Tím se míní, že pokud člověk konzumuje násilí opakovaně, dochází k emočnímu podráždění a následně ke vzniku závislosti, kdy člověk vyžaduje a potřebuje stále více a více.⁹²

Je dobré zmínit, ale i pozitivní stránku médií, která podporuje prosociální chování. „(...) *bud' formou „školy hrou“, jako v případě dětských programů typu Sesame street, nebo prostřednictvím mediální propagace zdravého životního stylu (...)*“⁹³

Prosociální chování je takové chování, které podněcuje k pomáhání druhému člověku nebo lidem. Hlavním znakem je, že člověk tak jedná bez očekávání jakékoli formy odměny. Za vyšší úroveň tohoto jednání lze považovat altruismus. V tom případě se jedná o prosociální chování, které nepřináší zjevný užitek jednatelovi a má prospět k celkové pohodě druhého člověka či lidí. Většinou to od něj vyžaduje nějakou obět'.⁹⁴

2.1.2 Reklama pro děti

*„Reklamou se rozumí taková sdělení či činnosti, která mají příjemce ovlivnit tak, aby se nějak choval, popřípadě aby zaujal určitý postoj.“*⁹⁵

Při zkoumání vlivu reklamy na děti je nutné zmínit dva přístupy k psychologii reklamy. Prvním z nich je tzv. IP přístup (information processing), který si zakládá na tom, jak je sdělení zpracováno a pochopeno. Druhý přístup je označován jako percepční a vychází z předpokladu, že nezáleží na tom, zda dítě sdělení chápe a jestli se na základě tohoto pochopení dokáže rozhodnout. Autorky Valkenburgová a Cantorová přicházejí se zajímavou myšlenkou, že se dítě již v osmnácti měsících začíná domáhat inzerovaných věcí. Největší hrozbou jsou však děti předškolního věku, vzhledem k tomu, že získané informace chápou doslovně a reklamě bezmezně věří. Následně po rozvinutí kritických schopností začne dítě ve věku mezi devíti a dvanácti lety uvažovat o věcech s pochopením záměru a funkcí reklamy.⁹⁶

---

⁹² GILES, D. *Psychologie médií*. s. 38-39

⁹³ Tamtéž, s. 36

⁹⁴ SVOBODOVÁ, E. *Prosociální činnosti v předškolním vzdělávání*. s. 2

⁹⁵ MIČIENKA, M. a JIRÁK J. *Základy mediální výchovy*. s. 243

⁹⁶ GILES, D. *Psychologie médií*. s. 64-65

Existuje velké množství reklamních triků, na základě kterých, dochází k přesvědčování a ovlivňování příjemce:

- Opakování pro snadnější zapamatování
- Odměna, nejčastěji prezentována jako bonus k nabízenému
- Trest jako hrozba před nebezpečím, které může vzniknout
- Apel na sdílení hodnot, se kterými většina společnosti souhlasí
- Ztotožnění se, nápodoba a identifikace se známými osobnostmi
- Skupinová identita a možnost stát se členem, či se s danou skupinou zčásti ztotožnit
- Splněná touha alespoň z části, pokud je to v reálném životě nemožné
- Potřeby
- Provokace sloužící především k navození různých emocí k jednoduššímu zapamatování⁹⁷

Reklama je však také v některých případech regulována či přímo zakázána zákonem. *„Reklama nesmí, pokud jde o osoby mladší 18 let, a) podporovat chování ohrožující jejich zdraví, psychický nebo morální vývoj, b) využívat jejich zvláštní důvěry vůči jejich rodičům nebo zákonným zástupcům nebo jiným osobám, c) nevhodným způsobem je ukazovat v nebezpečných situacích.“*⁹⁸

2.2 Psychologie médií

Jak uvádí David Giles, pro psychologii měla média většinou jen funkci technickou. Pohlížela na ně pouze jako na technické přístroje. Autor uznává, že toto pojetí není zcela vhodné a s vývojem nových technologií a stále větší možností interakce s jejich příjemci je důležité veškerá nově vzniklá média chápat jako nový kulturní fenomén neboli jev.⁹⁹

Giles vidí důležitost především v mediální gramotnosti, která podle něho není vždy na adekvátní úrovni. *„Výsledkem může být stav „mediální slepoty“, kdy nejsme s to*

---

⁹⁷ VALENTA, P. a BROM, Z. a KELLEROVÁ I. *Mediální činnosti v předškolním a mladším školním věku.* s. 54-55

⁹⁸ Zákon 40/1995 Sb., o regulaci reklamy a o změně doplnění zákona č. 468/1991 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání, ve znění pozdějších předpisů, ke znění platnému k 1.7.2020

⁹⁹ GILES, D. *Psychologie médií.* s. 15-16

lokalizovat zdroj informací, kterých jsme nabyli, a pleteme si skutečné prožitky s těmi zprostředkovanými.“¹⁰⁰

Hlavním cílem psychologie médií je naučit lidi vidět jakým způsobem média pronikají každodenními životy. Zároveň zmiňuje fakt, že nejspíše nikdy nebudeme schopni vidět skutečnou míru tohoto působení, natož jí přesně změřit a prokázat.¹⁰¹

Giles dále tuto problematiku rozpracovává ve vztahu k účinkům médií. Uvádí, že není zcela snadné odpovědět na to, jaké účinky má používání médií na lidské chování.¹⁰² Zmiňuje, že se psychologové zabývali řadou účinků nejen psychologických, ale také fyziologických. Z mnohých výzkumů zaměřených na negativní účinky médií na děti vyvstala například obava, že média děti straší a jsou podstatným rizikem ke vzniku psychických problémů, než že by je podněcovala k samotnému násilí.¹⁰³

2.2.1 Vývojová psychologie

Jak je známo, dítě předškolního věku má dle vývojové psychologie problém rozeznat fikci a realitu. Jak tvrdí Giles, dlouhé roky byly děti podporovány v rozvíjení své fantazie a v tom, aby těmto představám a fiktivním věcem věřily. Ve většině případů je tomu tak i dodnes. Následně dochází k dozrávání dítěte, stává se z něj adolescent a zde už je myšlení zcela racionální podrobené logice a rozumu.¹⁰⁴

Autorka Šulová hovoří o představách dětí předškolního věku, které jsou často doplňovány tzv. dětskými konfabulacemi. Jedná se o výmysl (fikci), kterému dítě věří a je přesvědčené, že je skutečný. Rodič by měl být pro dítě pomocníkem v pochopení a přijetí skutečného světa. V žádném případě by dítě nemělo být za tyto lži trestáno.¹⁰⁵

Existuje mnoho teorií kognitivního vývoje, kdy za nejvíce obsáhlou je považována ta od psychologa Jeana Piageta. Stenberg přehledně shrnuje její základní čtyři stádia. Senzomotorické a předoperační stádium následně stádium konkrétních operací a jako

---

¹⁰⁰ GILES, D. *Psychologie médií*. s. 18

¹⁰¹ Tamtéž, s. 18

¹⁰² Tamtéž, s. 22

¹⁰³ Tamtéž, s. 24

¹⁰⁴ Tamtéž, s. 131

¹⁰⁵ ŠULOVÁ L. *Raný psychický vývoj dítěte*. s. 69

poslední je fáze formálních operací. V předškolním věku dítěte se hovoří o stádiu senzomotorickém a předoperačním.¹⁰⁶

Senzomotorické stádium je charakteristické tím, že dítě vědomě získává kontrolu nad svou motorikou. Nejdříve pouze ve snaze zachovat nebo zopakovat zajímavé podněty, následně za účelem zkoumání a vyhledávání podnětů nových. Postupně dítě přestává být tolik egocentrické, čili už se tolik nezaměřuje pouze na sebe.¹⁰⁷

Stádium předoperační se vyznačuje především tím, že se u dítěte aktivně rozvíjí mentální reprezentace, která připravuje prostor pro rozvoj logického myšlení. S tímto stádiem se pojí rozvoj verbální komunikace, která je ale stále převážně egocentrická. Dítě nejprve sděluje, co si myslí bez ohledu na to, co říkají ostatní. Postupně začíná brát v potaz i verbální sdělení druhých. Dále Giles zmiňuje, že dochází k pokroku při pochopení pojmů. Schopnost dítěte zacházet s pojmy je podstatně omezená. Projevuje se také tendencí dítěte zaměřit pozornost na jeden jediný aspekt komplikované věci či situace. Jedná se o projev centrace.¹⁰⁸

V souvislosti s výše zmíněnými stádii kognitivního vývoje je na místě zmínit i důležitost uspokojování základních lidských potřeb. Abraham Maslow vytvořil na základě lidských potřeb pětistupňovou pyramidu. V pyramidě se postupuje odspoda nahoru, a to vždy když je dané patro řádně naplněno. Svobodová k tomu uvádí, že tomu tak nemusí být vždy a potřeby si mohou počínat i autonomně. Pyramida podle Maslowa obsahuje tyto potřeby:

- Fyziologické potřeby
- Potřeba bezpečí, jistoty a řádu
- Potřeba lásky a sounáležitosti
- Potřeba úcty a uznání
- Potřeba seberealizace a sebeuskutečnění¹⁰⁹

---

¹⁰⁶ STERNBERG, R. *Kognitivní psychologie*. s. 470

¹⁰⁷ Tamtéž, s. 472-473

¹⁰⁸ Tamtéž, s. 473

¹⁰⁹ SVOBODOVÁ, E. *Prosociální činnosti v předškolním vzdělávání*. s. 11

2.3 Edukace a média

V souvislosti s propojením médií a zábavy, ve snaze přilákat diváky na základě reklamy, se jako efektivní možnost obrany jeví zejména naléhavá přítomnost edukace. Jedná se především o poučení veřejnosti, jak daná média v současnosti fungují a zdůraznění potřeby na ně nahlížet kriticky. Kritický pohled je nutné zaměřit zejména na jejich funkci ve společnosti a schopnost rozlišit mezi virtuální a skutečnou realitou. Z celkového pohledu jde o zvýšení obecné mediální gramotnosti či o odstranění mediální negramotnosti.¹¹⁰ „*Ve světě plném produktů mediované komunikace se hlavním úkolem a cílem edukace stává ve stále zřejměji převládající míře a naléhavosti vzdělávání-výchova ke komunikační způsobilosti.*“¹¹¹

Nejdůležitější problém přítomnosti a budoucnosti vidí Bína v tom, jak učit chápat mediovaná slova a texty, jejich formulace a předložení příjemcům a celkově jejich tvorbu a vnímání.¹¹² Mediálně gramotný jedinec dokáže porozumět tomu, jak a proč daná média fungují, nepřeceňuje je ani nepodceňuje, a vystavuje jejich vnímání kritickému myšlení.¹¹³

Jak Bína uvádí, mediální výchova se liší ve světě a v českém prostředí. Do 90. let 20. století se vyvíjela především v západní Evropě a německy mluvících zemích díky liberálnímu prostředí po druhé světové válce. Postupně začala mediální pedagogika nabývat své důležitosti i v českých zemích. Autor uvádí, že i přesto, že slovo pedagogika svádí k tomu tuto oblast vnímat jen na školské úrovni, je nutné podotknout, že proniká do všech vrstev společnosti. V současné době je mediální výchova začleněna i do Rámcového vzdělávacího programu.¹¹⁴

V Rámcovém vzdělávacím programu pro předškolní vzdělávání je oblast mediální výchovy zařazená v části zaměřené na dítě a jeho psychiku, konkrétně v oblasti jazyka a řeči. Z výčtu činností, které učitel dítěti nabízí (jedná se o vzdělávací nabídku), se lze ve vztahu k médiím dočíst o: „*činnosti zaměřené na vytváření (chápaní) pojmů a osvojování poznatků (vysvětlování, objasňování, odpovědi na otázky, práce s knihou, s obrazovým*

---

¹¹⁰ BÍNA, D. *Výchova k mediální gramotnosti*. s. 17

¹¹¹ Tamtéž, s. 17

¹¹² Tamtéž, s. 17

¹¹³ VALENTA, P. a BROM, Z. a KELLEROVÁ I. *Mediální činnosti v předškolním a mladším školním věku*. s. 11

¹¹⁴ BÍNA, D. *Výchova k mediální gramotnosti*. s. 23

*materiálem, s médií apod.)*¹¹⁵ Ve vztahu dítěte a společnosti se o mediích hovoří v části věnované rizikům úspěšnosti vzdělávacích záměrů pedagoga. „*Nevhodný mravní vzor okolí (děti jsou svědky nesprávného, nezdvorného, hrubého, ironického, popř. agresivního chování, netolerantních, necitlivých či nevšimavých postojů apod.) včetně nevhodných vzorů v médiích.*“¹¹⁶ Poslední zmínka o médiích je v části dítě a svět ve vzdělávací nabídce, neboli nabídce toho, co učitel dítěti předkládá. „*Práce s literárními texty, s obrazovým materiálem, využívání encyklopedií a dalších médií.*“¹¹⁷

Média ve výuce jsou běžnou součástí každodenního vzdělávání dětí. Film jako prostředek, jak poutavým způsobem zprostředkovat díla klasické literatury, byl vždy navrhován jako edukačně vhodný a pro děti přínosný. Televize byla v určité míře jako výukové zařízení vždy akceptována.¹¹⁸

V souvislosti s tímto tématem se rozlišuje tzv. mediální socializace a didaktika. Mediální socializace se zaměřuje na to, jak média vzdělávají a vychovávají sama o sobě. Mediální didaktika se zabývá především tím, jak lze média využít ve výuce. Mohou být vhodným vzdělávacím objektem, pokud s nimi bude pracovat zkušený a kreativní pedagog. Je nutné, aby věděl, jaký obsah, k čemu, a v jaké míře, ho při vzdělávání dětí použít.¹¹⁹

2.4 Dítě předškolního věku a internet

Vzhledem k věku předškolního dítěte a jeho vývojovým specifikám je možné v souvislosti s jeho osobou a používáním internetu hovořit buď jako o aktivním používání nebo pasivním přijímáním tohoto média. Podle proběhlých studií, které zmiňuje Barbora Krčmářová, jsou děti od prvních dnů svého života vystaveny pasivnímu přijímání nových technologií. Kolem dvou let začíná být dítě schopno základního, aktivního používání moderních technologií. Samozřejmě za předpokladu, že je k tomu jeho jemná motorika dostatečně rozvinutá.¹²⁰

---

¹¹⁵ *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání.* s. 19

¹¹⁶ Tamtéž, s. 27

¹¹⁷ Tamtéž, s. 28

¹¹⁸ VALENTA, P. a BROM, Z. a KELLEROVÁ I. *Mediální činnosti v předškolním a mladším školním věku.* s. 78

¹¹⁹ Tamtéž, s. 78

¹²⁰ KRČMÁŘOVÁ, B. *Děti a online rizika: sborník studií.* s. 21-22

Na základě uskutečněných výzkumů v zahraničí Krčmářová uvádí, že se hranice věku dětí ve vztahu k aktivnímu používání internetu stále snižuje a dochází k prodlužování doby, kterou děti tráví online. Uvádí výsledky výzkumu, který se uskutečnil ve Švédsku. „*Zatímco v roce 2002 to byl věk 10, v roce 2005 se na internetu pohybovala již polovina osmiletých, o tři roky později pak polovina dětí ve věku 5 let.*“¹²¹

Další výzkum, který Krčmářová ve své knize zmiňuje, se týká obyvatel Spojených států amerických. I tato studie potvrzuje snižování věku dětí ve vztahu k aktivnímu využívání internetu a prodlužování doby používání internetu. „*(...) ve věku tři let je čtvrtina dětí online denně, o dva roky později je to již téměř polovina. Ve věku osmi let používají dvě třetiny dětí internet denně, přičemž tráví online v průměru 28 minut. Desetileté děti pak 46 minut, což je dvojnásobný nárůst oproti roku 2006.*“¹²²

Závažné formy psychického násilí, šikany nebo jakéhokoliv obtěžování na internetu, se týkají především dětí školního věku.¹²³

2.4.1 Vliv na formování a vývoj osobnosti

Nelze s jistotou říci, zda moderní technologie mají značný vliv na formování a vývoj osobnosti dítěte. Teorie, že lidské myšlení je vytvářeno a ovlivňováno vnějšími podněty, nabízí předpoklad, že moderní technologie ovlivňují kognitivní vývoj dítěte, a to na ontogenetické i fylogenetické úrovni. Pokud jsou nové technologie vnímány jako nové modely vyjádření, je možné se též domnívat, že přinášejí nová mentální schémata. Největší vliv to má na děti, které jsou brzy po narození v blízkém kontaktu s médii a jsou přímo součástí digitálního prostředí. Dále je zajímavým faktem rozlišení používání technologií, a to offline nebo s připojením k internetu. Zásadním rozdílem se zde ukazuje možnost komunikace a propojení se světem.¹²⁴

---

¹²¹ KRČMÁŘOVÁ, B. *Děti a online rizika: sborník studií.* s. 22

¹²² Tamtéž, s. 22

¹²³ VALENTA, P. a BROM, Z. a KELLEROVÁ I. *Mediální činnosti v předškolním a mladším školním věku.* s. 65

¹²⁴ KRČMÁŘOVÁ, B. *Děti a online rizika: sborník studií.* s. 23

2.4.2 Závislost na online prostředí

Pokud se hovoří o závislosti na internetu, jedná se konkrétně o závislost na internetových aplikacích a webech. Nejedná se tedy o to, že by byl uživatel závislý přímo na internetu, ale na tom, co internet zprostředkovává. Děti a mládež jsou s internetem v úzkém kontaktu, a to téměř všude. Používají ho jak k soukromým, tak například i studijním účelům. Krčmářová uvádí, že právě mladí lidé jsou nejrizikovější skupinou ke vzniku závislosti na online prostředí. Zajímavým poznatkem je, že se nejedná o závislost, která by byla omezena nedostatkem peněz, naopak je dnes internet běžnou součástí domácnosti.¹²⁵

Je důležité zmínit, že nelze považovat za závislého každého, kdo tráví na internetu více času. O závislosti se hovoří až ve chvíli, kdy enormní užívání internetu začne ovlivňovat běžný, každodenní život jedince. Následně mu to začne přinášet komplikace v osobním, popř. i pracovním prostředí.¹²⁶

U dětí a adolescentů dochází nejčastěji k závislosti v oblastech „kyber“ vztahů a online komunikace, které lze pomocí virtuálního prostředí navázat a na základně online komunikace následně nahradit osobní kontakty v reálném světě. Další významnou oblastí, kde dochází k závislosti, je hraní her.¹²⁷

2.4.2.1 Rodič a dítě na internetu

Prvotně byla média určena k používání primárně dospělými osobami, ale dnes už jsou předmětem zájmu mediálního průmyslu i děti a mládež. Je možné dokonce říci, že děti umí používat jednotlivá média lépe než jejich rodiče. Přitom téměř obecně platí, že to byli a jsou právě rodiče, kteří svým dětem tato média pořizují a umožňují jim jejich používání.¹²⁸

---

¹²⁵ KRČMÁŘOVÁ, B. *Děti a online rizika: sborník studií*. s. 33

¹²⁶ Tamtéž, s. 35

¹²⁷ Tamtéž, s. 35

¹²⁸ BUERMANN, U. *Jak (pře)žít s médii: příležitosti a hrozby informačního věku a nové úkoly pedagogiky*. s. 37

Z historického hlediska lze konstatovat, že ve chvíli, kdy se média dostala do jednotlivých domácností, stala se ústředním bodem, okolo kterého se členové domácnosti soustřeďovali. Tato média byla pro ně velmi cenná.¹²⁹ V dnešní době děti běžně vyrůstají v domovech bohatých na mediální technologie a jsou s nimi denně v kontaktu.¹³⁰

S čím dál tím větší dostupností technologií pronikala média postupně do dětských prostorů. Jejich celkový vývoj má čím dál tím větší nároky na výchovu.¹³¹

Pokud se tedy pozornost zaměřuje na postavení rodiče ve vztahu k dítěti používajícímu internet či jiné druhy moderních technologií, Krčmářová uvádí, že základem je prevence. Konkrétně zmiňuje diskusi o rizicích, vytváření pravidel a v neposlední řadě samotný výběr správného softwaru.¹³²

„Dobrá, odpovědná výchova je výchovou proaktivní. Proaktivní přístup znamená, že se snažíme mít vliv na to, aby se staly ty „správné“ věci. Jsme iniciativní a přijímáme zodpovědnost za sebe a za události kolem sebe, které můžeme ovlivnit. To, co děláme, děláme proto, že jsme pochopili a přijali určité hodnoty a principy.“¹³³

2.5 Dítě předškolního věku a mobilní telefon

Dítě předškolního věku na internetu je zcela nový fenomén a ve vztahu k mobilním telefonům je tomu stejně tak. Krčmářová dokonce tvrdí, že se jedná o ještě novější fenomén a výzkumy cílené na tuto věkovou kategorii jsou spíše raritou. Nelze tedy zmapovat dlouhodobý vliv těchto technologií, tudíž veškeré studie mají spíše popisný charakter.¹³⁴

Stejně jako dospělé osoby, tak i děti čím dál tím více preferují přenosná zařízení, která jim zprostředkovávají zábavu, komunikaci, internet apod. Krčmářová zmiňuje studii, podle které se počet dětí používajících chytré telefony v letech 2002 až 2005 zdvojnásobil. Je nutné zmínit také fakt, že velké množství dětí předškolního věku umí

---

¹²⁹ BUERMANN, U. *Jak (pře)žít s médii: příležitosti a hrozby informačního věku a nové úkoly pedagogiky*. s. 44

¹³⁰ CHAUDRON, S. *Young children (0-8) and digital technology*. s. 13

¹³¹ BUERMANN, U. *Jak (pře)žít s médii: příležitosti a hrozby informačního věku a nové úkoly pedagogiky*. s. 46

¹³² KRČMÁŘOVÁ, B. *Děti a online rizika: sborník studií*. s. 59

¹³³ KOPŘIVA, P. *Respektovat a být respektován*. s. 217

¹³⁴ KRČMÁŘOVÁ, B. *Děti a online rizika: sborník studií*. s. 25

chytrý mobilní telefon ovládat i když ho přímo nevlastní. Přístroje, které patří rodičům, jsou v současné době dětmi považované za hračku. Samozřejmě je nutné říci, že rodičům tato technologie může být při výchově a vzdělávání jejich dětí nápomocná. Především prostřednictvím k tomu určených aplikací.¹³⁵

„Přes malé množství údajů, které jsou dosud k dispozici, lze předpokládat, že chytré telefony a jejich aplikace se stanou běžnou součástí života dětí a dospívajících velmi rychle.“¹³⁶

---

¹³⁵ KRČMÁŘOVÁ, B. *Děti a online rizika: sborník studií*. s. 25

¹³⁶ Tamtéž, s. 26

3 VOLNÝ ČAS A DÍTĚ PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU

Ústředním tématem této diplomové práce je využívání tabletů dětmi předškolního věku v jejich volném čase.

Ohledně samotné definice volného času docházelo ve druhé polovině 20. století k jejímu upřesňování a proměňování.¹³⁷

„Volný čas (angl. leisure time, franc. le loisir) je čas, kdy člověk nevykonává činnosti pod tlakem závazků, jež vyplývají z jeho sociálních rolí, zvláště z dělby práce a nutnosti zachovávat a rozvíjet svůj život. Někdy se vymezuje jako čas, který zbývá pro splnění pracovních i nepracovních povinností.“¹³⁸

Hofbauer definuje volný čas komplexněji, a to jako činnosti, do kterých každý z nás vstupuje zcela svobodně, na základě svého vlastního rozhodnutí a s konkrétními očekáváními. Celé to autor shrnuje tím, že tyto činnosti přináší libost a uspokojení.¹³⁹ *„Pokud mluvíme o volném čase, máme na mysli určité časové úseky v lidském životě, pro které je charakteristické přídavné jméno „volný“.“¹⁴⁰*

Volný čas souvisí nejen s časovými ale i obsahovými hledisky. Je možné ho chápat negativně nebo pozitivně. Pokud se definuje volný čas v negativním smyslu, uvažuje se o něm pouze jako o čase zbývajícím. V pozitivním pojetí je volný čas časem svobody a seberealizace.¹⁴¹

Do volného času dětí a mládeže nepatří vyučování a činnosti s ním spojené, sebeobsluha, péče o fyzickou stránku a osobní věci, povinnosti spojené s rodinou, domácností, výchovným zařízením, dále činnosti zabezpečující biologické potřeby, jako je jídlo, spánek, hygiena a zdravotní péče.¹⁴²

Kaplánek zmiňuje, že existují tři pohledy na volný čas, a to pozitivní, negativní a neutrální. Kladný pohled znamená, že volný čas je chápán jako čas svobody. Záporně je

---

¹³⁷ HOFBAUER, B. *Děti, mládež a volný čas*. s. 13

¹³⁸ Tamtéž, s. 13

¹³⁹ Tamtéž, s. 13

¹⁴⁰ KAPLÁNEK, M. *Čas volnosti-čas výchovy: pedagogické úvahy o volném čase*. s. 24

¹⁴¹ VÁŽANSKÝ, M. a SMĚKAL, V. *Základy pedagogiky volného času*. s. 23-24

¹⁴² PÁVKOVÁ, J. *Pedagogika volného času*. s. 13

možné se na volný čas dívat jako na čas promarněný nebo zbytečný. A z hlediska neutrálního pohledu jde o čas, který není dosud nijak naplněný.¹⁴³

Při definování pojmu volný čas, lze rozlišit i mezi volným časem v širším a užším smyslu. V širším pojetí jde o „veškerý“ čas, mimo čas pracovní, tedy i včetně všech ostatních každodenních činností jako jsou například jídlo, spánek, cesta z a do práce a tak dále. Volný čas v užším pojetí (oproti širšímu vymezení) nezahrnuje čas spojený s prací, tedy například cestu z a do práce apod.¹⁴⁴

Volný čas má dle Hofbauera tři specifické a základní funkce:

- Odpočinek – především od práce
- Zábava
- Rozvoj osobnosti¹⁴⁵

3.1 Hlediska volného času

Na volný čas je možné nahlížet z různých úhlů pohledu, a to konkrétně:

- Z ekonomického hlediska
- Ze sociologického a sociálněpsychologického hlediska
- Z politického hlediska
- Ze zdravotně-hygienického pohledu
- Z pedagogického a psychologického hlediska¹⁴⁶

V souvislosti s dětmi předškolního věku je možné hovořit o hledisku sociologickém a sociálněpsychologickém. Konkrétně o tom, jak aktivity ve volném čase formují mezilidské vztahy a zda je nějakým způsobem kultivují. Je zcela jisté, že využívání volného času je ovlivněno sociálním prostředím, ve kterém se dítě nachází, kterým je především rodina. Rodina je pro dítě vzorem, který dítě přejímá, ať už je negativní či pozitivní. Vzdělávací, výchovná a další zařízení mají možnost určitý nedostatek z rodiny zčásti kompenzovat kvalifikovaným pedagogickým vedením.¹⁴⁷

---

¹⁴³ KAPLÁNEK, M. *Čas volnosti-čas výchovy: pedagogické úvahy o volném čase*. s. 24

¹⁴⁴ Tamtéž, s. 25

¹⁴⁵ HOFBAUER, B. *Děti, mládež a volný čas*. s. 13

¹⁴⁶ PÁVKOVÁ, J. *Pedagogika volného času*. s. 15-17

¹⁴⁷ Tamtéž, s. 15

Jedním z dalších sociálních vlivů, které na děti a mládež silně působí, jsou hromadné sdělovací prostředky, zejména televize.¹⁴⁸ Problematika konkrétních forem médií byla v práci zmíněna výše.

Jako další hledisko, v souvislosti s dětmi, je možné zmínit politické a zdravotně-hygienické. Přesněji jde o to, jak a do jaké míry bude stát ovlivňovat volný čas lidí, školskou pedagogiku ve smyslu toho, do jaké míry bude moci ovlivňovat i volný čas. Stát by však neměl narušovat základní znaky volného času dětí a mládeže jako takové. Měl by se tedy zaměřit na nabídku aktivit jako na funkční systém se všemi potřebnými součástmi a náležitostmi.¹⁴⁹ Zdravotně-hygienické hledisko se zaměřuje především na podporu zdravého tělesného i duševního vývoje člověka v rámci volného času, například režim dne dítěte.¹⁵⁰

V neposlední řadě je nutné zmínit hledisko pedagogické a psychologické. Z tohoto pohledu je samozřejmostí respektování věkových a individuálních zvláštností ve volném čase. *„Pedagogické ovlivňování volného času by mělo podporovat aktivitu dětí a mládeže, poskytovat prostor pro jejich spontaneitu, uspokojovat potřeby nových dojmů, seberealizace, sociální kontakty, kladné citové odezvy, ale poskytovat i pocit bezpečí a jistoty.“*¹⁵¹

Z pedagogického hlediska vyvstávají dva hlavní úkoly:

- Výchova ve volném čase – smysluplné rekreační či výchovně-vzdělávací aktivity
- Výchova k volnému času – seznámení se zájmovými aktivitami a vedení k nalezení uspokojení a seberealizace¹⁵²

3.2 Výchova mimo vyučování

Vedle vrozených vloh a předpokladů, působí na dítě i vlivy prostředí, které ho formují. Výchova se chápe jako kladné, žádoucí, záměrné a cílené působení na člověka. Primární

---

¹⁴⁸ PÁVKOVÁ, J. *Pedagogika volného času*. s. 16

¹⁴⁹ Tamtéž, s. 16

¹⁵⁰ Tamtéž, s. 17

¹⁵¹ Tamtéž, s. 17

¹⁵² Tamtéž, s. 18

sociální skupinou je rodina, následně na ní navazují předškolní instituce a poté škola. Samozřejmě se na výchově dětí a mládeže podílejí i volnočasové instituce.¹⁵³

Významným výchovným činitelem jsou vrstevnické skupiny. Tyto skupiny jsou považovány za nositele určité subkultury nebo i kontrakultury a značně ovlivňují náplň volného času jedince.¹⁵⁴ „*Subkultura je pododdělení národní kultury.*“¹⁵⁵ „*Kontrakultura je vymezována jako kontrastní, opoziční typ kultury, respektive subkultury vůči oficiálnímu typu kultury majoritní. (...) nejde tedy o pouhou odlišnost, ale o radikální odmítání, o vědomou kontradikci.*“¹⁵⁶

Dalším výchovným činitelem jsou hromadné sdělovací prostředky a informační technologie. V souvislosti s dětmi se hovoří o takových médiích, jakými jsou dětská literatura (časopisy a knihy), televize a rozhlas, hudba, hry apod.¹⁵⁷

„*Člověk však není pouhým pasivním produktem vlivu dědičnosti, prostředí a výchovy. Má možnost svojí individuální aktivitou vývoj usměrňovat a korigovat, rozvíjet pozitivní předpoklady a vlivy či potlačovat nežádoucí.*“¹⁵⁸ Je možné tedy říci, že výchova mimo vyučování může z velké části ovlivnit život a budoucnost dítěte, ale také může být její vliv zcela zanedbatelný.¹⁵⁹

3.3 Pedagogika volného času

S výchovou mimo vyučování se často pojí termín pedagogika volného času. Přesto se nejedná o totožné pojmy, i když k sobě mají blízko. Základní rozdíl je v tom, že prvním pojmem se rozumí jedna z oblastí výchovy, zato pedagogika volného času je samostatný vědní obor.¹⁶⁰

V České republice se rovněž pracuje s termínem mimotřídní výchova, který je možné vysvětlit jako práci s dětmi, kterou pořádá škola mimo klasické vyučování. Dalším

---

¹⁵³ PÁVKOVÁ, J. *Pedagogika volného času*. s. 33

¹⁵⁴ Tamtéž, s. 34

¹⁵⁵ ŠVARCOVÁ, E. *Slovníček pojmů k multikulturní výchově*. s. 39

¹⁵⁶ Tamtéž, s. 21

¹⁵⁷ PÁVKOVÁ, J. *Pedagogika volného času*. s. 34

¹⁵⁸ Tamtéž, s. 34

¹⁵⁹ Tamtéž, s. 35

¹⁶⁰ Tamtéž, s. 38

pojmem je mimoškolní či mimoškolní výchova. Zde se hovoří o práci mimo školské zařízení, většinou pod záštitou jiných institucí, organizací, hnutí apod.¹⁶¹

Malach tvrdí, že pojem mimoškolní výchova postupně zaniká a nahrazuje ho pojem výchova ve volném čase, která získává oporu v pedagogice volného času.¹⁶²

Pedagogiku volného času je možné definovat jako soubor teoretických a praktických aspektů výchovy.¹⁶³ Průcha uvádí tři oblasti, kterými se pedagogika volného času zabývá.

- Obsahem, formami a prostředky edukačních aktivit
- Činností školských a jiných zařízení
- Teorií a výzkumem toho, jak současná mládež tráví volný čas¹⁶⁴

Volný čas dětí a mládeže je potřeba z výchovných důvodů pedagogicky ovlivnit. Především z toho důvodu, že dítě nemá dost zkušeností, nevyzná se v zájmových činnostech, které jsou pestré a přitažlivé, a celkově vyžaduje senzibilní nenásilné vedení. Je potřeba neopomíjet nutnost dobrovolnosti.¹⁶⁵ „Míra ovlivňování volného času závisí na věku dětí, jejich mentální i sociální vyspělosti i na charakteru rodinné výchovy.“¹⁶⁶

---

¹⁶¹ NĚMEC, J. *Kapitoly ze sociální pedagogiky a pedagogiky volného času pro doplňující pedagogické studium.* s. 20

¹⁶² MALACH, J. *Teorie a metodika výchovy.* s. 95

¹⁶³ PÁVKOVÁ, J. *Pedagogika volného času.* s. 38

¹⁶⁴ PRŮCHA, J. *Přehled pedagogiky: úvod do studia oboru.* s. 92-93

¹⁶⁵ PÁVKOVÁ, J. *Pedagogika volného času.* s. 13

¹⁶⁶ Tamtéž, s. 14

4 VÝZKUMNÁ ČÁST

4.1 Cíl výzkumu, předmět výzkumu a hypotézy

Cílem výzkumu je zjistit, zda má vliv nejvyšší dosažené vzdělání rodičů na využívání tabletů dětmi předškolního věku.

Cíl výzkumu je vyjádřen skrze **výzkumnou otázku**: Jaký vliv má nejvyšší dosažené vzdělání rodičů na využívání tabletů dětmi předškolního věku?

Výzkumná otázka je dále rozpracována v následujících **dílčích výzkumných otázkách**:

- Jakým způsobem nejvyšší dosažené vzdělání rodičů ovlivňuje to, v kolika letech začalo dítě aktivně používat tablet?
- Kolik hodin tráví dítě týdně na tabletu v závislosti na nejvyšším dosaženém vzdělání rodičů?
- Jak je využívání tabletů omezováno či regulováno ze strany rodičů?
- Jakým způsobem dítě používá tablet?
- Které aktivity dítě na tabletu provozuje v závislosti na nejvyšším dosaženém vzdělání rodičů?

Výzkumné otázky budou ověřovány prostřednictvím následujících **hypotéz**:

Hypotéza č. 1 : Většina dětí rodičů s vysokoškolským vzděláním začíná aktivně používat tablet až v pozdějším věku oproti dětem rodičů s nižším vzděláním.

Hypotéza č. 2 : Většina dětí rodičů s nižším vzděláním tráví na tabletu více času než děti rodičů s vyšším vzděláním.

Hypotéza č. 3 : Většina dětí rodičů s vysokoškolským vzděláním má více omezený či regulovaný přístupný obsah na tabletu než děti rodičů s nižším vzděláním.

Hypotéza č. 4 : Většina dětí rodičů s vyšším stupněm vzdělání používá tablet častěji s přítomností rodiče a jeho aktivním zapojením, oproti tomu děti rodičů s nižším vzděláním používají tablet v průměru více samy a samostatně bez aktivního zapojení dospělého.

4.2 Metodika výzkumu

Při výzkumném šetření bylo použito kvantitativní výzkumné paradigma. Kvantitativně orientovaný výzkum lze definovat jako „(...) záměrnou a systematickou činnost, při které se empirickými metodami zkoumají (ověřují, verifikují, testují) hypotézy o vztazích mezi pedagogickými jevy.“¹⁶⁷

4.2.1 Metodika kvantitativního výzkumu

V kvantitativním výzkumu byla zvolena technika dotazníkového šetření. „(...) dotazník je soustava předem připravených a pečlivě formulovaných otázek, které jsou promyšleně seřazeny a na které dotazovaná osoba (respondent) odpovídá písemně.“¹⁶⁸

V dotazníkovém šetření byly použity tři typy otázek. Otevřené, uzavřené i polo-uzavřené. „Otevřené (nestrukturované) položky nenavrhují respondentovi žádné hotové odpovědi. Je u nich určen jen předmět, ke kterému se mají vyjádřit.“¹⁶⁹ Uzavřené otázky, neboli strukturované, jsou vždy takové, které nabízejí respondentovi přesný počet připravených odpovědí, ze kterých pouze vybírá.¹⁷⁰ Použity byly také otázky polo-uzavřené. „Abychom se vyhnuli nebezpečí, že neuvedeme některou možnou odpověď, můžeme použít nabídky „jiná odpověď“. Tuto nabídku volí respondent v případě, že mu nevyhovuje žádná z nabízených možností.“¹⁷¹

---

¹⁶⁷ CHRÁSTKA, M. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. s. 11

¹⁶⁸ Tamtéž, s. 15

¹⁶⁹ Tamtéž, s. 160

¹⁷⁰ Tamtéž, s. 160

¹⁷¹ Tamtéž, s. 161

4.3 Průběh a fáze výzkumu

Výzkum byl striktně specifikován na rodiče, jejichž děti používají tablet. Dotazník, jehož vzor je uveden v příloze č. 1, byl složen z 16 otázek. První čtyři otázky byly zaměřeny na základní demografické údaje o rodičích a jejich dětech. Tyto otázky lze označit jako identifikační, a zjišťovaly pohlaví, věk respondentů a věk jejich dětí. Jednou z nejdůležitějších identifikačních otázek bylo zjištění nejvyššího dosaženého vzdělání respondentů. Zbylé otázky byly filtrační.

Sběr dat kvůli epidemiologické situaci spojené s pandemií koronaviru COVID-19 probíhal pouze elektronicky. Prostřednictvím dotazníků byli osloveni rodiče z celé České republiky, a to především prostřednictvím různých facebookových skupin a stránek. Dále byly osloveny kolegyně v oboru učitelství pro mateřské školy a požádány o rozeslání dotazníku mezi rodiče dětí z jejich mateřských škol.

Sběr dat probíhal od prosince roku 2020 do února roku 2021. Následně bylo dotazníkové šetření uzavřeno a přistoupeno k jeho vyhodnocování.

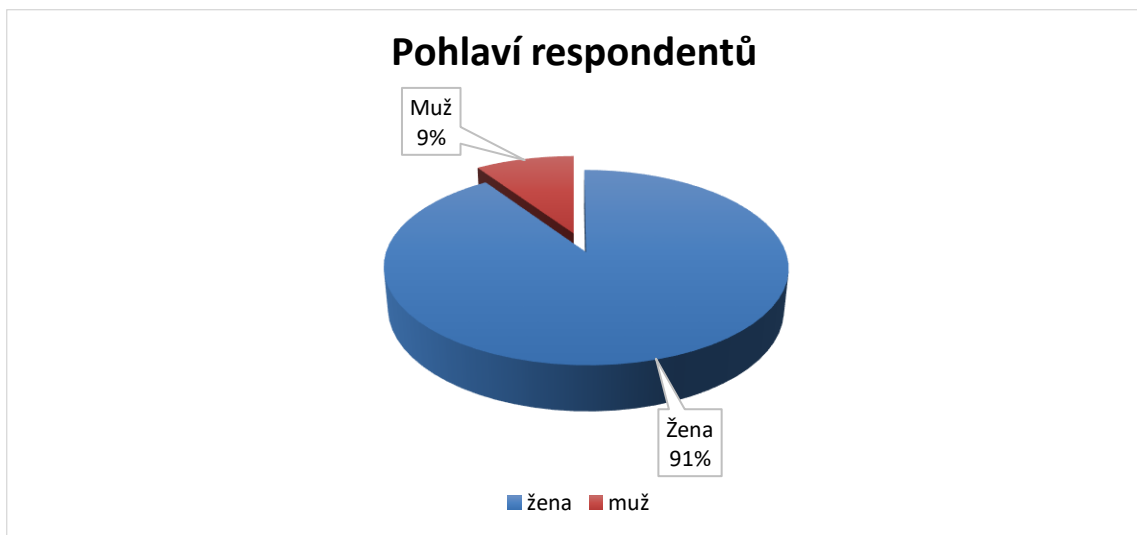
Údaje získané dotazníkovým šetřením byly interpretovány prostřednictvím třídění I. a II. stupně. V prvním stupni byly výsledky průzkumu vyhodnocovány v obecné rovině (například poměrné zastoupení jednotlivých odpovědí dané otázky z celkového počtu respondentů). Ve druhém stupni byly jednotlivé odpovědi dále kategorizovány, nejčastěji podle dosaženého stupně vzdělání rodičů. Výsledky vyhodnocení v druhém stupni byly porovnávány mezi sebou, přičemž tato dvoustupňová kategorizace umožnila ověřit výše stanovené hypotézy.

4.4 Výsledky dotazníkového šetření

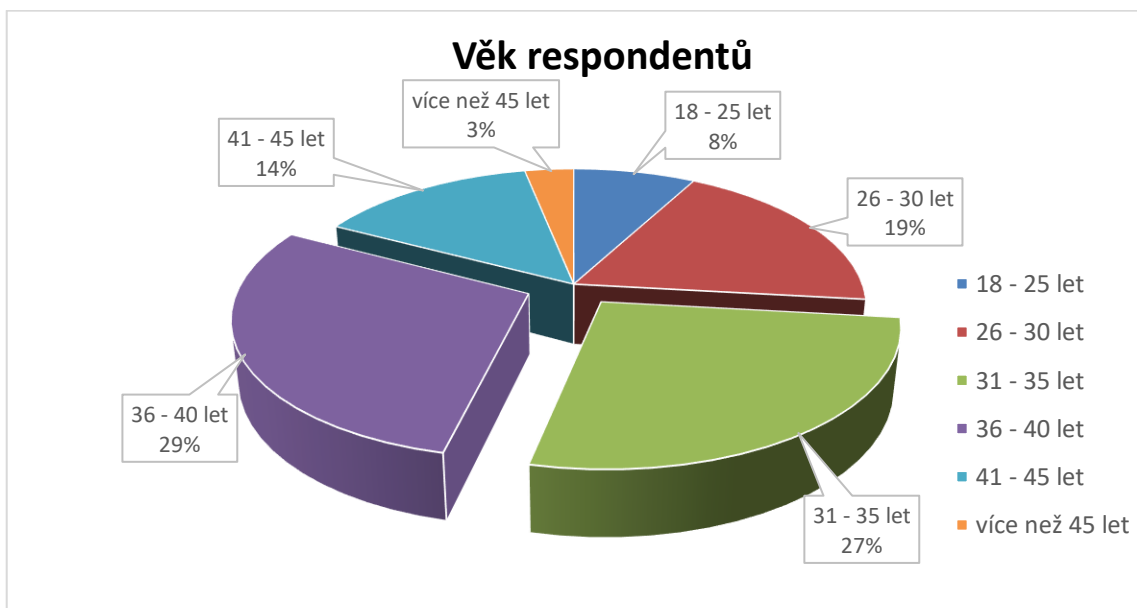
V průběhu dotazníkového šetření bylo získáno 141 vyplněných dotazníků. 14 dotazníků bylo z průzkumu vyřazeno, jelikož nesplňovaly podmínky výzkumného šetření této diplomové práce. K vyhodnocení bylo tedy celkem použito 127 dotazníků.

4.4.1 Základní demografické údaje

Dotazníkového šetření se zúčastnilo 115 žen a 12 mužů což představuje poměr 91 % žen a 9 % mužů, jak je zobrazeno na následujícím grafu č. 1. Z pohledu věkového rozložení respondentů byla nejčetněji zastoupena skupina ve věku 36 až 40 let, která představovala 29 % z celkového počtu. Druhou nejvýraznější skupinou byla ta ve věku 31 až 35 let, což bylo 27 %. Podrobné zastoupení jednotlivých věkových skupin je zobrazeno v grafu č. 2.

Graf 1 – Pohlaví respondentů

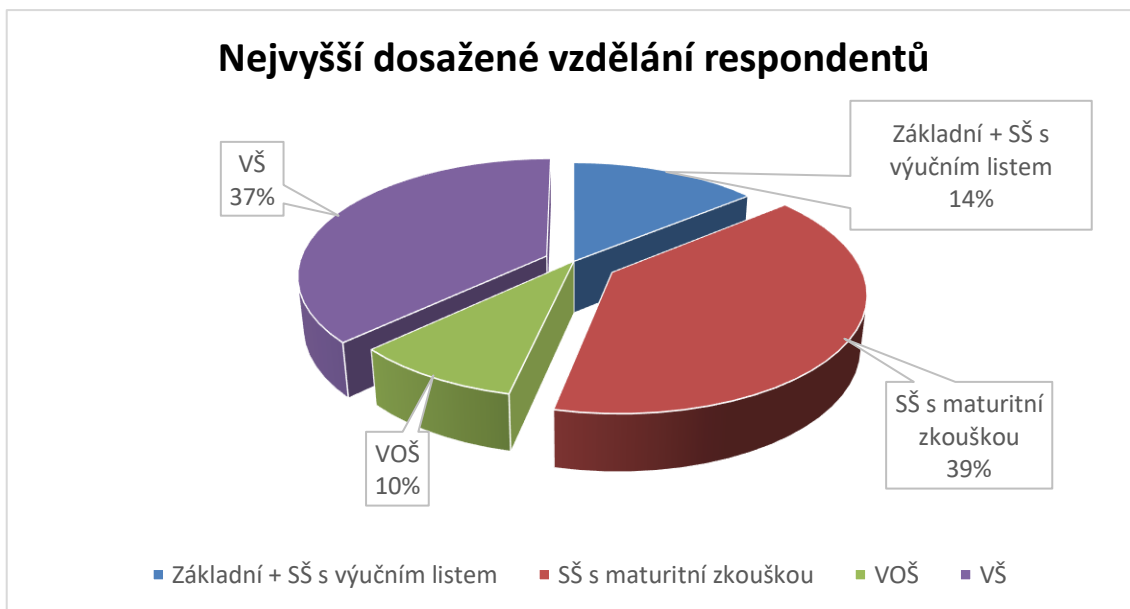

Graf 2 – Věk respondentů

Jak již bylo uvedeno v úvodu této části, základní identifikační otázkou bylo nejvyšší dosažené vzdělání respondentů. Respondenti, kteří uvedli, že mají pouze základní vzdělání, byli 3. Nejvyšší dosažené středoškolské vzdělání s výučním listem uvedlo 15 respondentů. Střední vzdělání s maturitní zkouškou označilo 50 rodičů. Respondentů s vyšším odborným vzděláním bylo 12 a s vysokoškolským vzděláním 47. Dvěma nejvíce zastoupenými skupinami byli respondenti se střední školou zakončenou maturitní zkouškou a to v 39 % a respondenti s vysokoškolským vzděláním ve 37 % z celkového počtu. Vzhledem k nízkému počtu respondentů, kteří odpověděli, že jejich nejvyšší dosažené vzdělání je základní, byla tato skupina, pro účely tohoto výzkumu, přiřazena k respondentům se středním vzděláním s výučním listem. Vyhodnocování ve druhém stupni bylo tedy dále rozděleno jen na čtyři následující kategorie, které jsou zobrazeny v grafu č. 3.

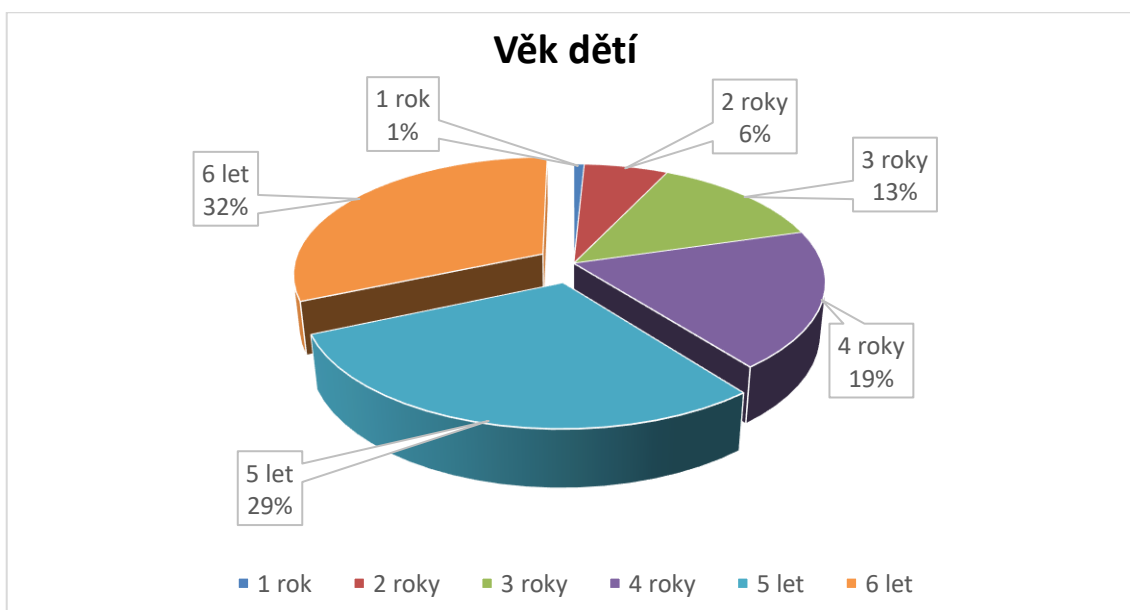
- Základní a Středoškolské vzdělání s výučním listem (Základní + SŠ s výučním listem)
- Středoškolské vzdělání s maturitní zkouškou (SŠ s maturitní zkouškou)
- Vyšší odborné vzdělání (VOŠ)
- Vysokoškolské vzdělání (VŠ)

Nízký počet respondentů byl i u vyššího odborného vzdělání, kterých bylo jen 12. Vzhledem k takto nízkému počtu respondentů, na rozdíl například od respondentů s vysokoškolským vzděláním, může být vizuální pohled na data v některých případech zkreslený. I přesto byla tato kategorie ponechána samostatně, jelikož přiřazení této skupiny k jedné z kategorií, a to SŠ s maturitní zkouškou nebo VŠ, by bylo záměrné zkreslení dat a výstupů dotazníkového šetření (na rozdíl od skupiny se základním vzděláním, kde se jedná o krajní hodnotu, nadto velmi zanedbatelnou, je vyšší odborné vzdělání na pomezí středního vzdělání s maturitou a vysokoškolského vzdělání).

Graf 3 – Nejvyšší dosažené vzdělání respondentů

Výzkumné šetření se orientovalo na děti předškolního věku. Respondenti měli možnost vybrat jednu ze šesti možných odpovědí, které byly od 1 roku až po 6 let dítěte. Z výsledků vyplývá, že průměrný věk dětí všech respondentů se pohyboval mezi 4 a 5 rokem. Podrobné věkové zastoupení dětí respondentů je zobrazeno v následujícím grafu č. 4.

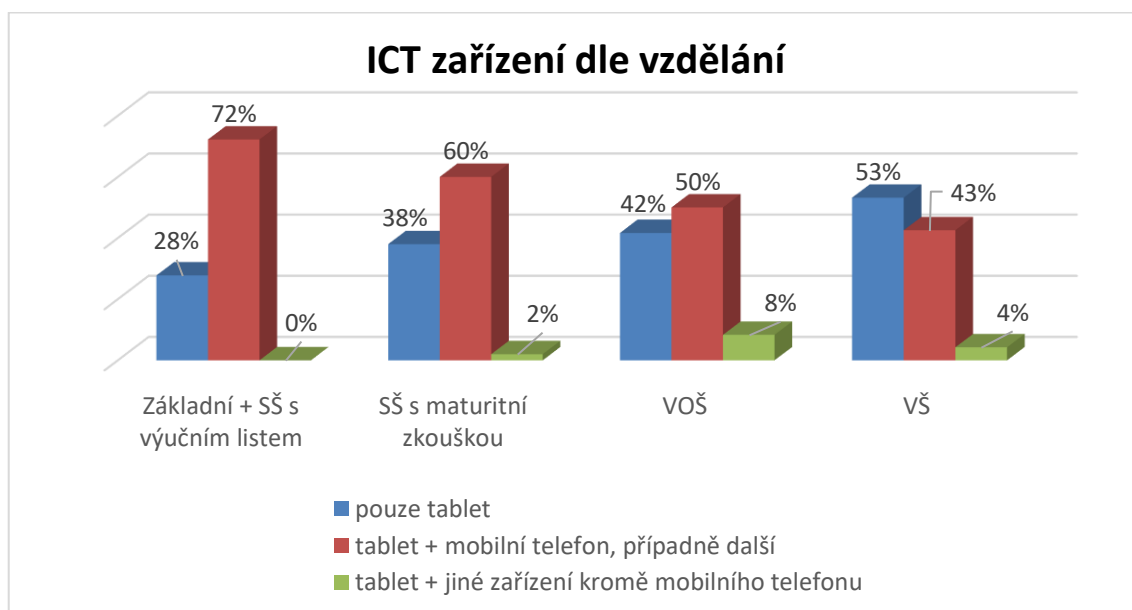
Graf 4 – Věk dětí respondentů

V této části vyhodnocování byly popsány obecné identifikační otázky. Následující část výzkumného šetření je popsána podle jednotlivých otázek rozdělených do logických bloků.

4.4.2 Základní údaje o používání tabletu

Otázka č. 5 - Která ICT (Informační a komunikační technologie) zařízení Vaše dítě používá?

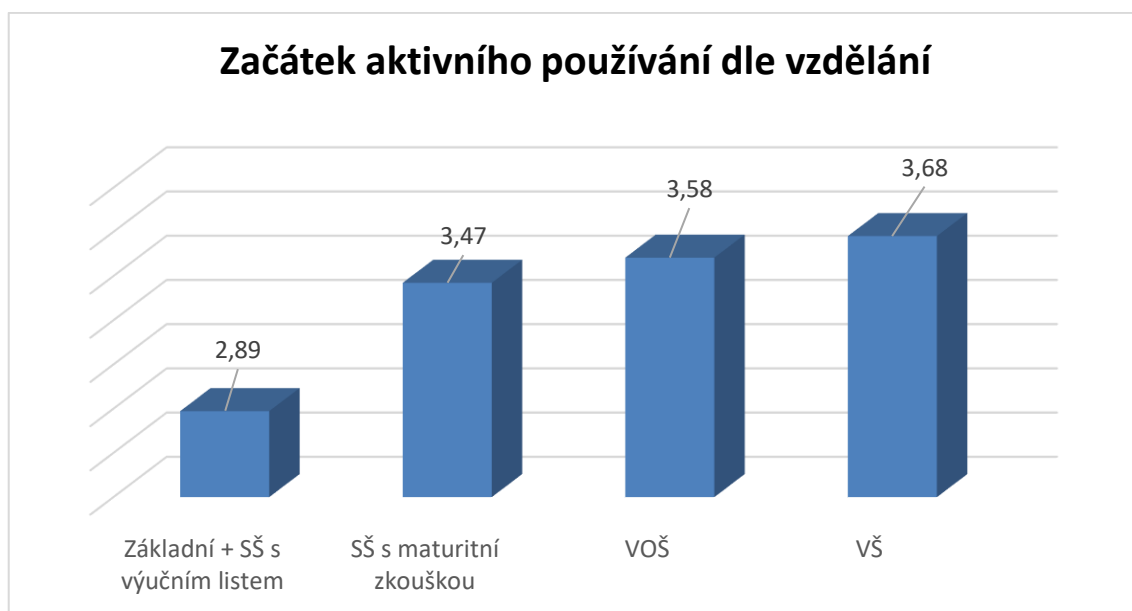
Všichni respondenti uvedli, že používají tablet, což byla obligatorní podmínka celého výzkumu. Cílem této otázky bylo zjistit, zda děti těchto respondentů používají či mají k dispozici i jiná zařízení. Z výsledků vyplývá, že 43 % dětí má k dispozici pouze tablet. Ostatní děti, tedy více jak polovina (54 % z celkového počtu) používá i jiná zařízení, jako například mobilní telefon, notebook či stolní počítač. Na základě získaných dat, která jsou zobrazena v následujícím grafu č. 5, můžeme vidět, že rodiče s nižším stupněm vzdělání poskytují svým dětem i jiná zařízení ve značně větší míře než rodiče v ostatních kategoriích. Ne zcela překvapujícím závěrem je fakt, že když už mají děti k dispozici kromě tabletu ještě další zařízení, je to nejčastěji mobilní telefon.

Graf 5 – Využívaná ICT zařízení dle dosaženého vzdělání

Otázka č. 6 - V kolika letech začalo Vaše dítě aktivně používat tablet?

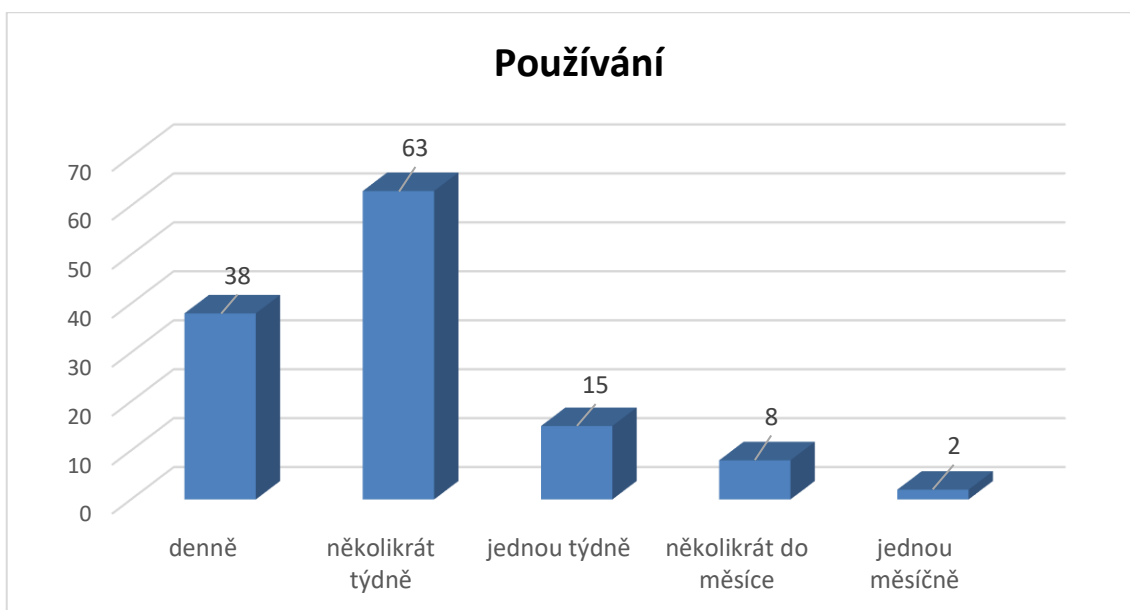
V průměru začínají děti používat tablet mezi 3 a 4 rokem. V závislosti na vzdělání jasně vyplývá, že děti rodičů s nižším vzděláním začínají aktivně používat tablet v nižším věku. S vyšším stupněm vzdělání se postupně zvyšuje i věk dětí od kdy tablet využívají. V průměru děti rodičů se základním či středním vzděláním s výučním listem začínají používat tablet od necelých 3 let. Oproti tomu děti rodičů s vysokoškolským vzděláním od necelých 4 let. Je zde tedy vidět patrný věkový rozdíl, od kdy děti začínají tablet aktivně využívat, v závislosti na nejvyšším dosaženém vzdělání rodičů.

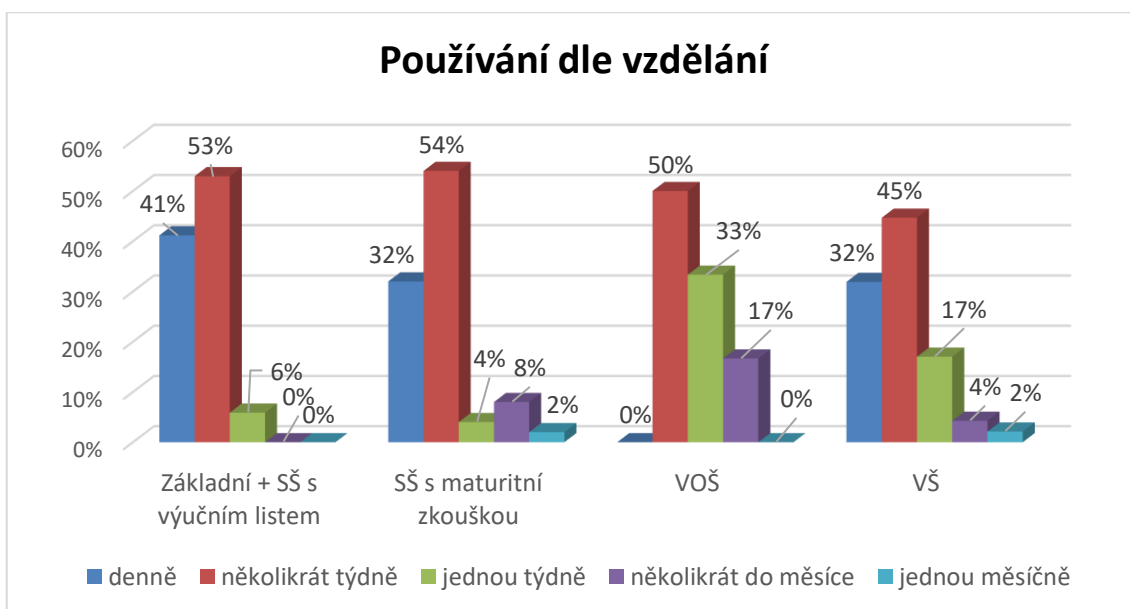
Graf 6 – Začátek aktivního používání tabletu dle dosaženého vzdělání

Otázka č. 7 - Jak často Vaše dítě tablet používá?

Nejčastěji děti respondentů používají tablet několikrát do týdne. Jeden z respondentů uvedl, že používání tabletu jeho dítětem je zcela nepravidelné a nárazové. Výsledky používání v závislosti na vzdělání rodičů ukázaly, že ve všech skupinách převažuje používání několikrát týdně, jak můžeme vidět v následujícím grafu č. 7. Zajímavým faktem je, že drtivá většina dětí rodičů se základním a středním vzděláním s výučním listem uvedla, že děti používají tablet denně nebo několikrát týdně a v dalších oblastech jsou uvedená data velmi nízká. Na rozdíl od dětí rodičů s vyšším vzděláním můžeme pozorovat velký nárůst v ostatních oblastech, a to jednou týdně nebo dokonce několikrát do měsíce, což je zobrazeno v grafu č. 8.

Graf 7 – Časové vymezení používání tabletu

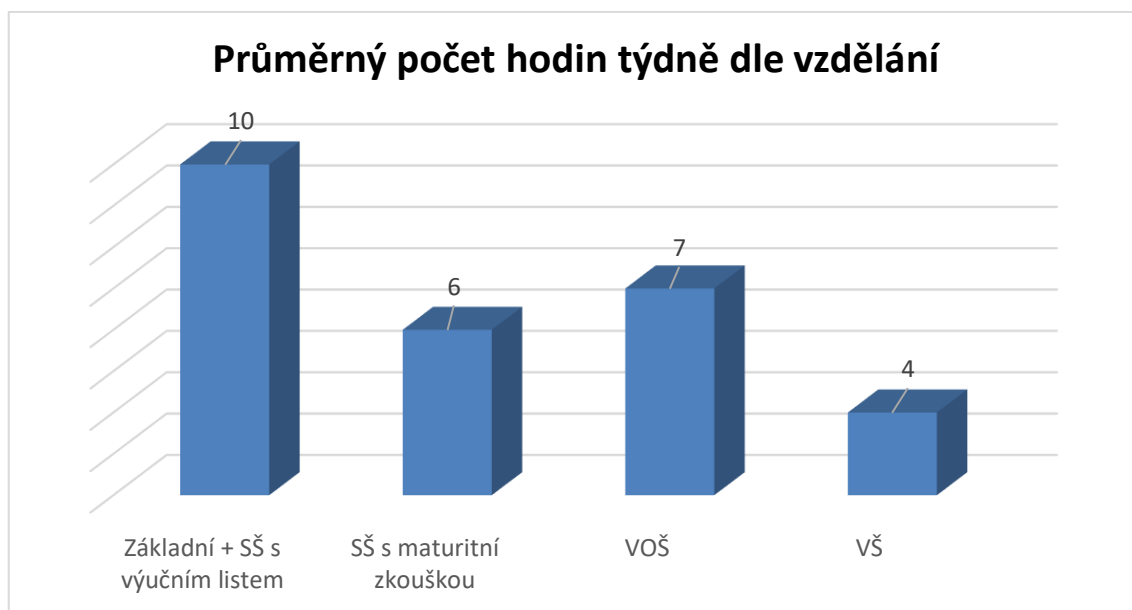
Graf 8 - Časové vymezení používání tabletu dle dosaženého vzdělání

Otázka č. 8 - Kolik času (v hodinách) Vaše dítě tráví týdně na tabletu?

V průměru tráví děti na tabletu 6 hodin týdně. Ze získaných dat vyplývá, že s vyšším dosaženým vzděláním klesá průměrný počet hodin týdně. V kategorii rodičů se základním a středním vzděláním s výučním listem rodiče uvedli, že v průměru jejich děti využívají tablet 10 hodin týdně. Zajímavé je, že děti rodičů se středním vzděláním

zakončeným maturitní zkouškou používají tablet v průměru 6 hodin týdně. Jedná se o téměř polovinu méně než v předchozí kategorii rodičů se základním a středním vzděláním s výučním listem. U rodičů s vysokoškolským vzděláním je tento rozdíl ještě výraznější.

Graf 9 – Průměrný čas strávený na tabletu (v hodinách za týden) dle dosaženého vzdělání

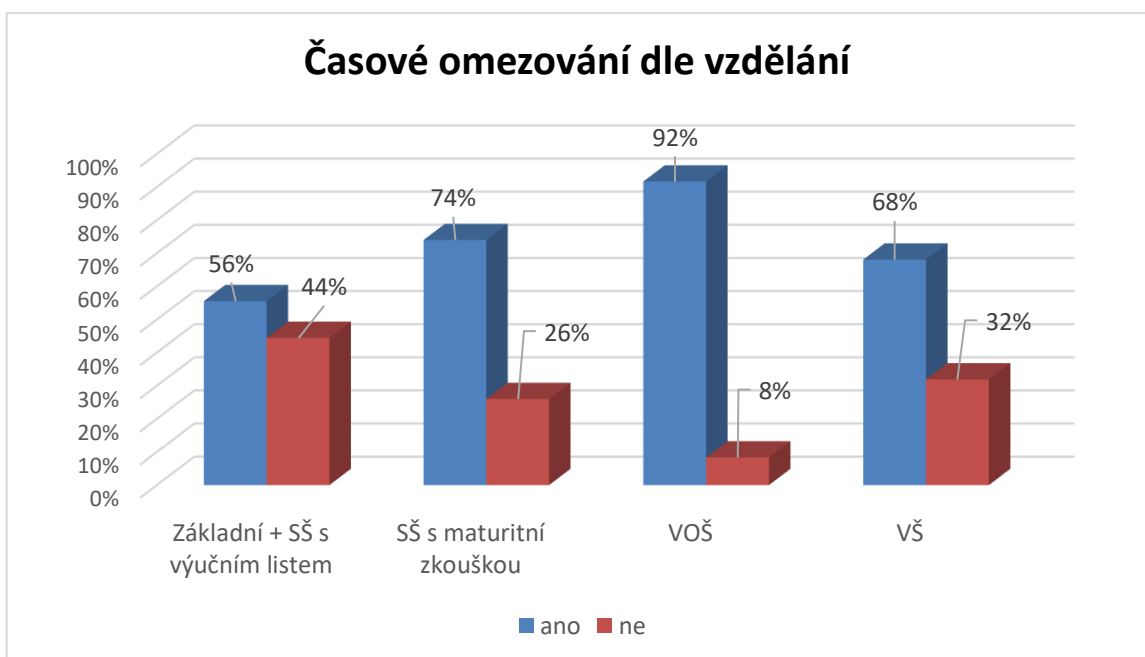
Otázka č. 9 - Má Vaše dítě časově omezené používání tabletu? Pokud ano, uveďte jak.

Celkem ze všech respondentů jich 71 % uvedlo, že jejich dětem časově omezují používání tabletu, což je možné vidět v grafu č. 10. Téměř dvě pětiny respondentů dětem používání tabletu časově neomezují. Z výsledků rozčleněných do jednotlivých kategorií dle vzdělání, které je možné vidět v následujícím grafu č. 11, je zobrazen určitý poměr mezi respondenty uvádějícími, že ano časově omezují či ne časově neomezují. Je patrné, že rozdíl mezi těmito dvěma přístupy se u respondentů s nejnižším vzděláním neprojevuje v takové míře jako u ostatních respondentů se vzděláním vyšším. Z grafu č. 11 je evidentní, že respondenti s vysokoškolským vzděláním mnohem častěji časově omezují používání, než právě respondenti se vzděláním základním a středním s výučním listem. V konkrétních příkladech rodiče nejčastěji odpověděli, že dětem omezují používání tabletu v průměru na 1,5 hodiny denně. Dále uvedli, že časově omezují používání například na 30 minut denně nebo na 2 hodiny týdně. Někteří rodiče zase zmínili, že jejich

děti smí používat tablet pouze dopoledne, odpoledne nebo do určité hodiny například do 20:00 hodin.

Graf 10 – Časové omezení tabletu

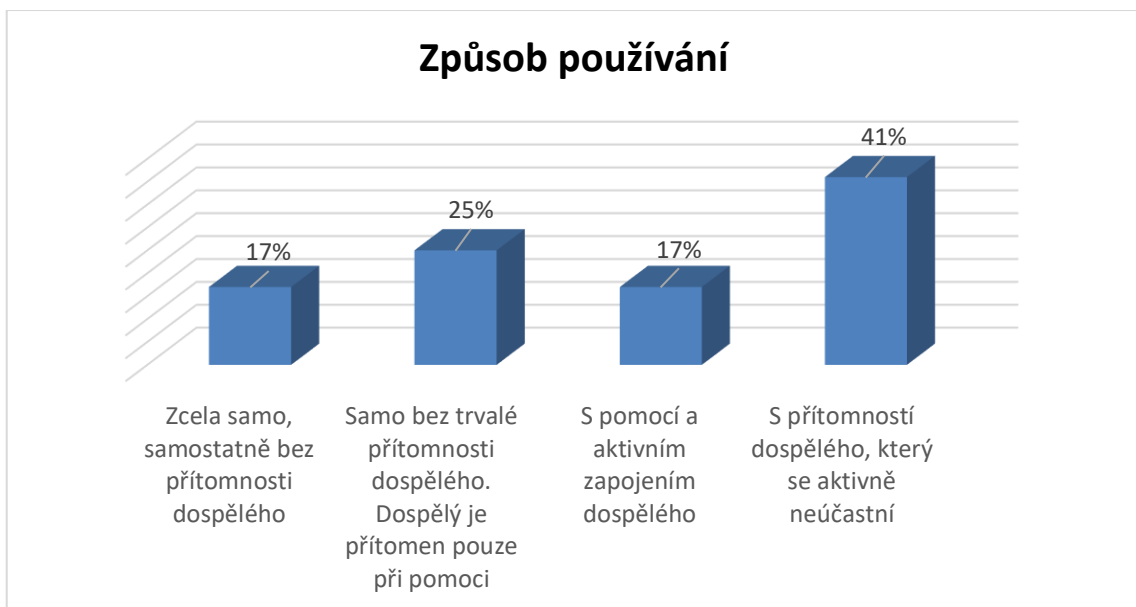

Graf 11 - Časové omezení tabletu dle dosaženého vzdělání

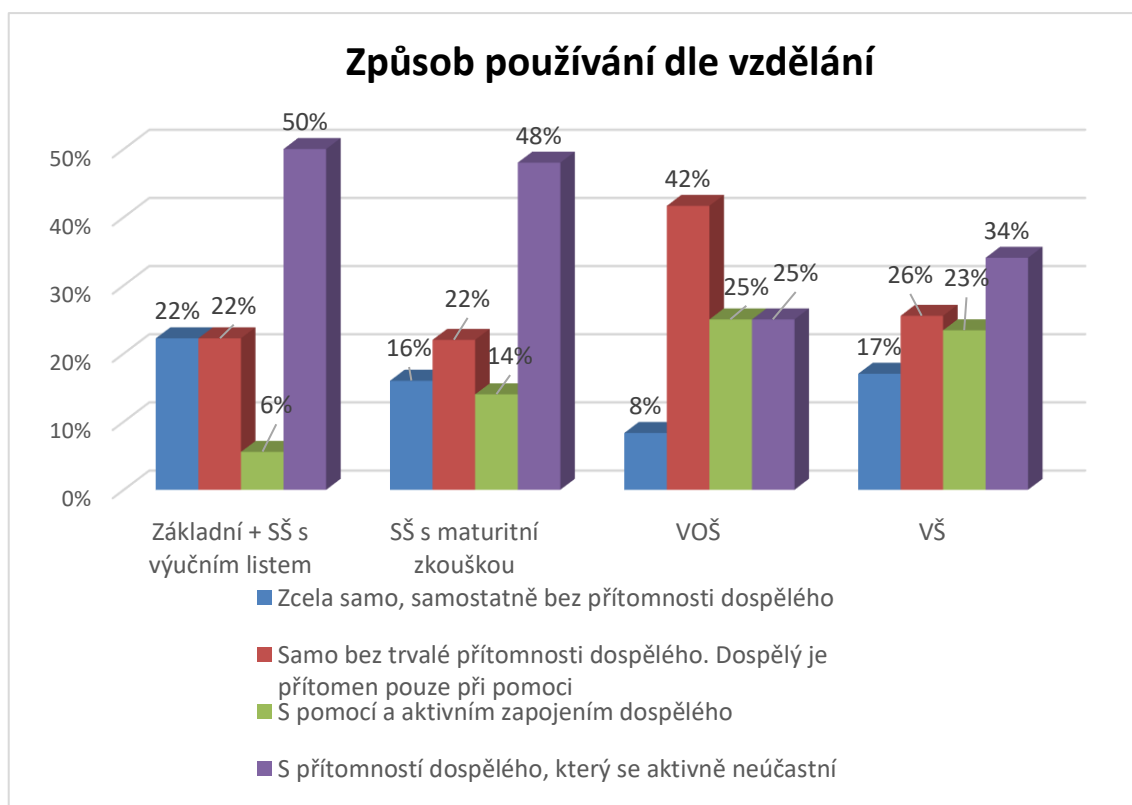
4.4.3 Konkrétní využívání tabletu

Otázka č. 10 - Jakým způsobem Vaše dítě tablet používá nejčastěji?

Nejčastěji respondenti odpověděli, že jejich dítě používá tablet v jejich přítomnosti, ale oni sami nejsou do manipulace dítěte s tabletem aktivně zapojeni. Takový způsob je možné si představit tak, že dítě aktivně používající toto zařízení je v jedné místnosti s rodičem, který pravděpodobně dělá jakoukoliv jinou aktivitu. Rodič je pouze přítomen a může dítě například zkontrolovat či vyzvat ke změně aktuální činnosti na tabletu. Zajímavým faktem je markantní rozdíl v počtu respondentů, kteří uvedli, že dítě používá tablet výhradně v jejich přítomnosti a s jejich aktivním zapojením. Zde je možné pozorovat rozdíl především u rodičů s nejnižším vzděláním v první kategorii a s rodiči s nejvyšším dosaženým vzděláním v kategorii poslední. Rodiče se základním a středním vzděláním s výučným listem jsou aktivně zapojeni jen v 6 %, oproti tomu rodiče s vysokoškolským vzděláním ve 23 %.

Graf 12 – Způsob používání tabletu

Graf 13 – Způsob používání tabletu dle dosaženého vzdělání

Otázka č. 11 a 12 - Jaké aktivity Vaše dítě nejčastěji provozuje na tabletu? Konkrétní příklady.

Respondenty nejčastěji uváděnou aktivitou bylo sledování pohádek, filmů a seriálů. Na druhé straně nejméně častou aktivitou bylo vyhledávání na internetu pomocí internetových vyhledávačů.

Data vyplývající z výzkumného šetření, dle vzdělání, ukázala, že děti všech rodičů používají tablet na hraní her bez hlubšího vzdělávacího charakteru. Nejčastěji uváděnými hrami byl například Minecraft nebo hry ve stylu Angry Birds.

Dále je zřejmé, že výukové hry, které mají určitý edukační záměr, využívají především děti rodičů s vyšším stupněm vzdělání. Konkrétně rodiče nejčastěji uváděli Mozkovnu, různá pexesa nebo například hry se zaměřením na matematiku.

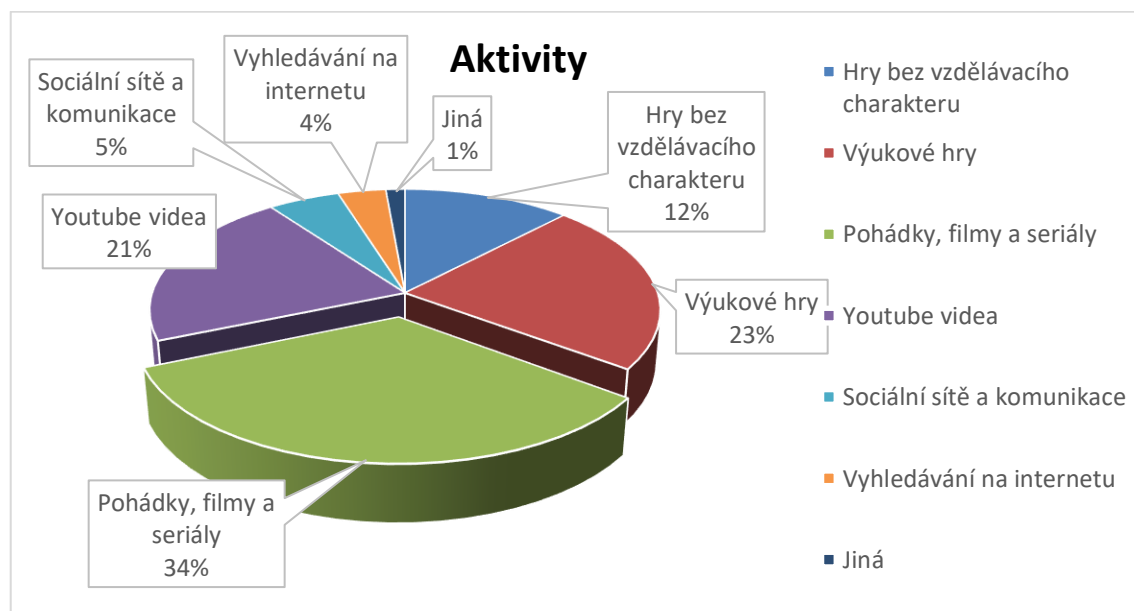
U již zmiňované kategorie sledování pohádek, filmů a seriálů nevyplývá žádný zásadní rozdíl v závislosti na vzdělání rodičů. Mezi konkrétními příklady byly uváděny například pohádky jako Krteček, Pat a Mat, Tom a Jerry a mnoho dalších. Filmové

příběhy například Avengers a Ledové království. Seriály typu Bratz, Prasátko Peppa a Tlapková patrola.

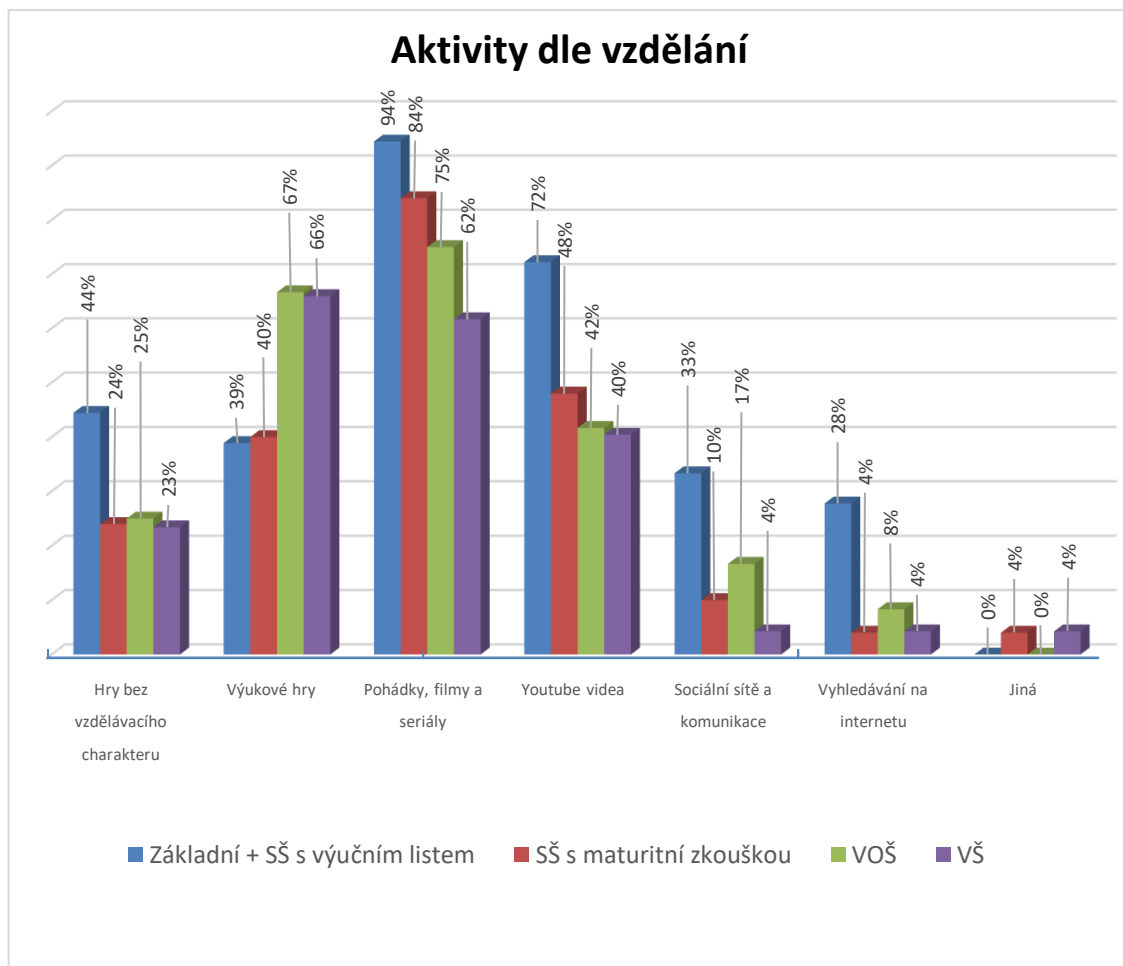
Velice zajímavou a v dnešní době velice populární oblastí byla Youtube videa a jejich tvůrci. Zde můžeme pozorovat velký rozdíl mezi respondenty se základním a středním vzděláním s výučním listem a ostatními rodiči s vyšším stupněm vzdělání. Rodiče s nižším stupněm vzdělání umožňují dětem sledování těchto videí ve značně větší míře. Mezi konkrétní příklady v této oblasti patří například youtuberi Tary, Fizzy, Diana a Nasty nebo Lea a Tom. Někteří rodiče uvedli, že jejich děti sledují kreativní videa například jako zdroj inspirace k vlastním výrobkům. Další například zmínili, že jejich děti na Youtube sledují pohádky, například králíčka Bing.

U kategorie sociálních sítí a aplikací určených ke komunikaci lze vidět malý počet dětí, které tyto aktivity na tabletu provozují. Může to samozřejmě souviset i s věkem dětí, kde je malý předpoklad znalosti a dovednosti psaní a čtení. I přesto někteří rodiče uvedli, že jejich děti používají například pro komunikaci s prarodiči aplikaci WhatsApp nebo Messenger.

Mezi dalšími příklady se objevilo například poslouchání dětských písní, sledování hudebních videoklipů nebo poslech mluveného slova.

Graf 14 – Aktivity na tabletu

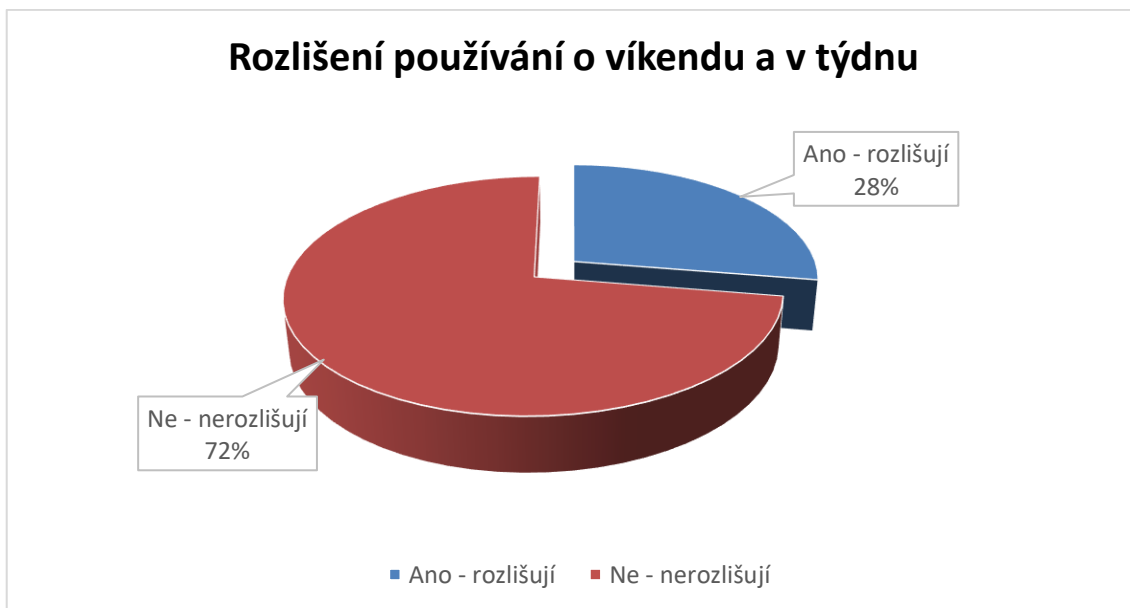
Graf 15 – Aktivity na tabletu dle dosaženého vzdělání

4.4.4 Pravidla při využívání tabletu

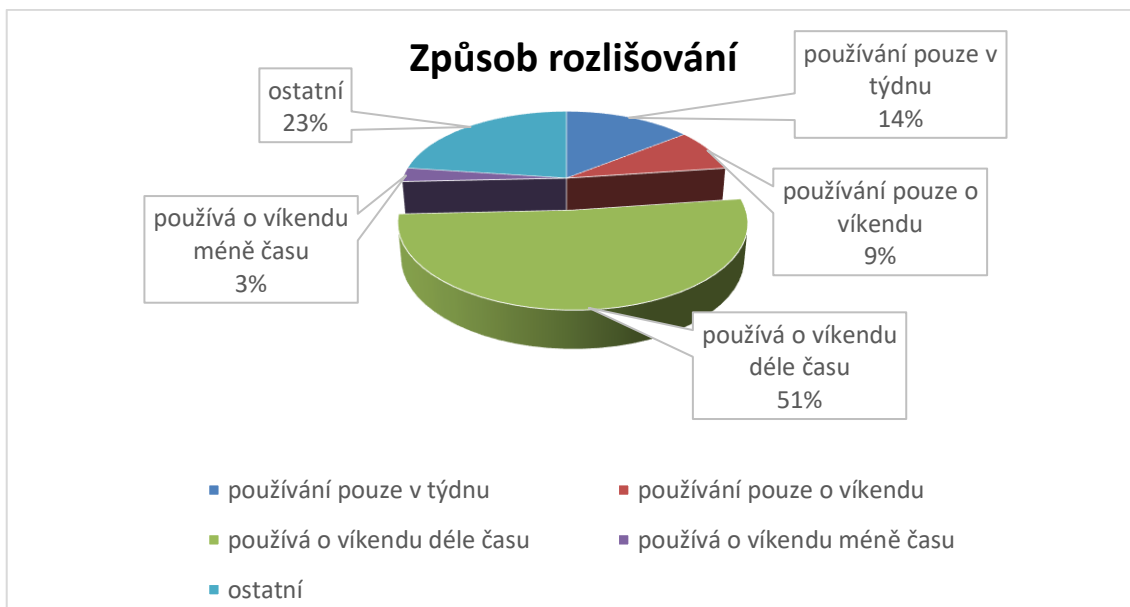
Otázka č. 13 - Rozlišujete u svého dítěte používání tabletu v pracovním týdnu a o víkendu? Pokud ano, uveďte jak.

72 % respondentů uvedlo, že nijak nerozlišují používání tabletů svými dětmi v pracovním týdnu či o víkendu. Zbýlých 28 % rodičů tato dvě hlediska rozlišují, jak je uvedeno v grafu č. 16. Jakým konkrétním způsobem tento čas respondenti rozlišují, je možné pozorovat v grafu č. 17. Více jak polovina z nich uvedla, že jejich děti používají tablet o víkendu delší dobu nebo celkově více. Jiní rodiče uvedli, že se toto rozlišení pojí například s časem, do kdy mohou jejich děti tablet používat, nebo v jaké části dne (dopoledne nebo odpoledne). Často zmiňovaným byl i fakt, že rodiče rozlišují toto kritérium používání, ale zcela nepravidelně a v závislosti na dalších okolnostech i

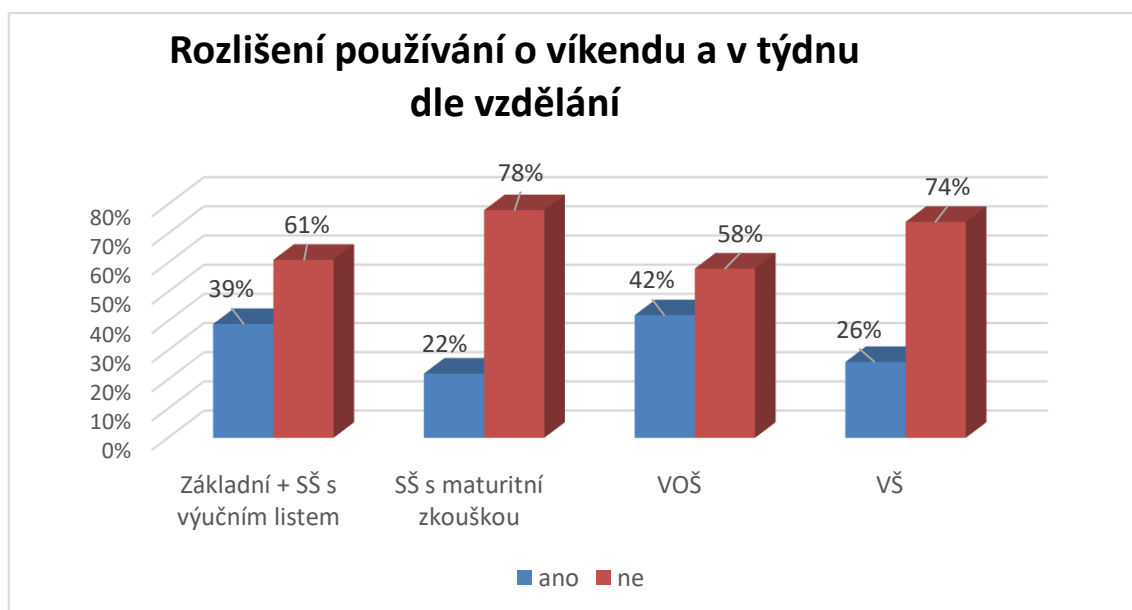
povinnostech, at' již svých nebo samotných dětí. Ze získaných dat nevyplývá žádný zásadní rozdíl v závislosti na dosaženém vzdělání respondentů, jak je patrné z grafu č. 18.

Graf 16 – Rozlišení používání tabletu o víkendu a v pracovním týdnu

Graf 17 – Způsob rozlišení používání tabletu o víkendu a v pracovním týdnu

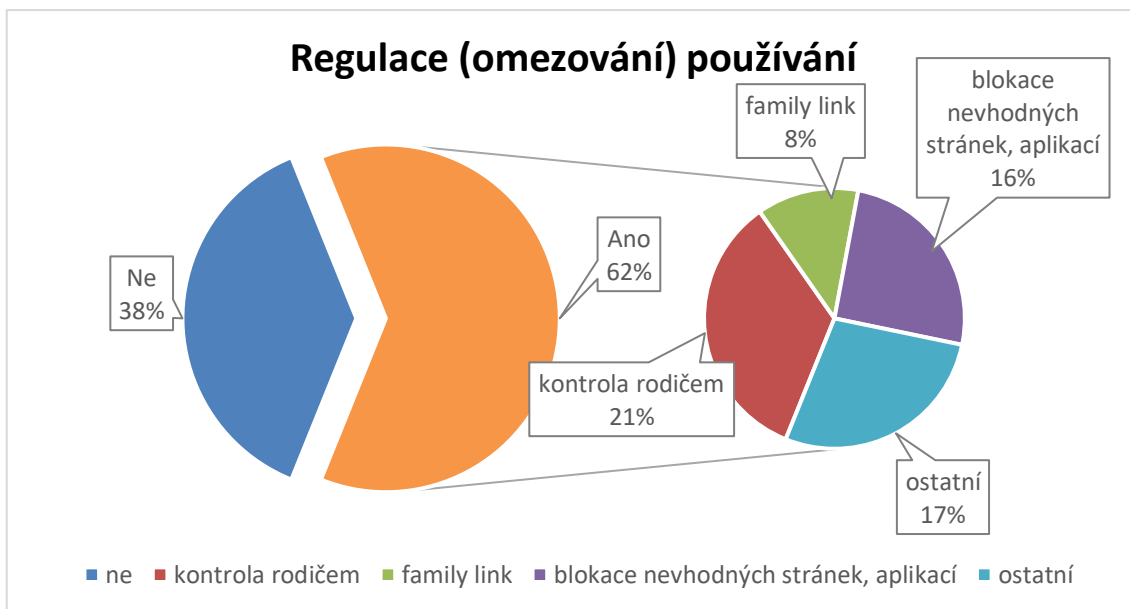

Graf 18 - Rozlišení používání tabletu o víkendu a v pracovním týdnu dle dosaženého vzdělání

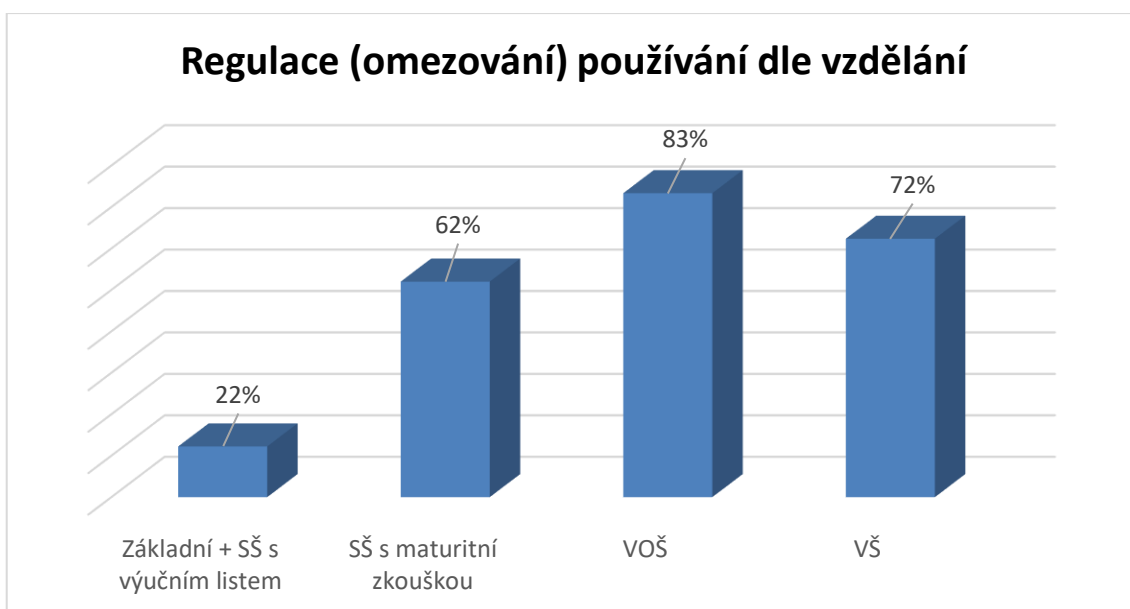
Otázka č. 14 - Regulujete (omezujete) nějakým způsobem (kromě omezení časového) činnosti a aktivity na tabletu, který Vaše dítě používá? Pokud ano, uveďte jak.

Ze všech respondentů uvedlo 38 % z nich, že žádným způsobem neregulují činnosti a aktivity svých dětí na tabletu. Naopak větší část respondentů, konkrétně 62 %, nějakým způsobem činnosti a aktivity omezují. Mezi nejčastěji zmiňovanými konkrétními příklady byla kontrola rodičem ať již v danou chvíli, kdy dítě tablet používá nebo zpětná kontrola historie. Někteří rodiče zmínili i službu Family Link, která jim pomáhá nastavit určitá pravidla a hranice při aktivitách jejich dětí na tabletu. Se stoupajícím stupněm nejvyššího dosaženého vzdělání je možné vidět i stoupající tendenci dítě při používání tabletu určitým způsobem kontrolovat. Velký rozdíl je patrný především mezi rodiči se základním a středním vzděláním s výučním listem, kterých bylo 22 % a rodiči se vzděláním vysokoškolským, kterých bylo 72 %.

Graf 19 – Rozlišení regulace (omezování) používání tabletu a způsob

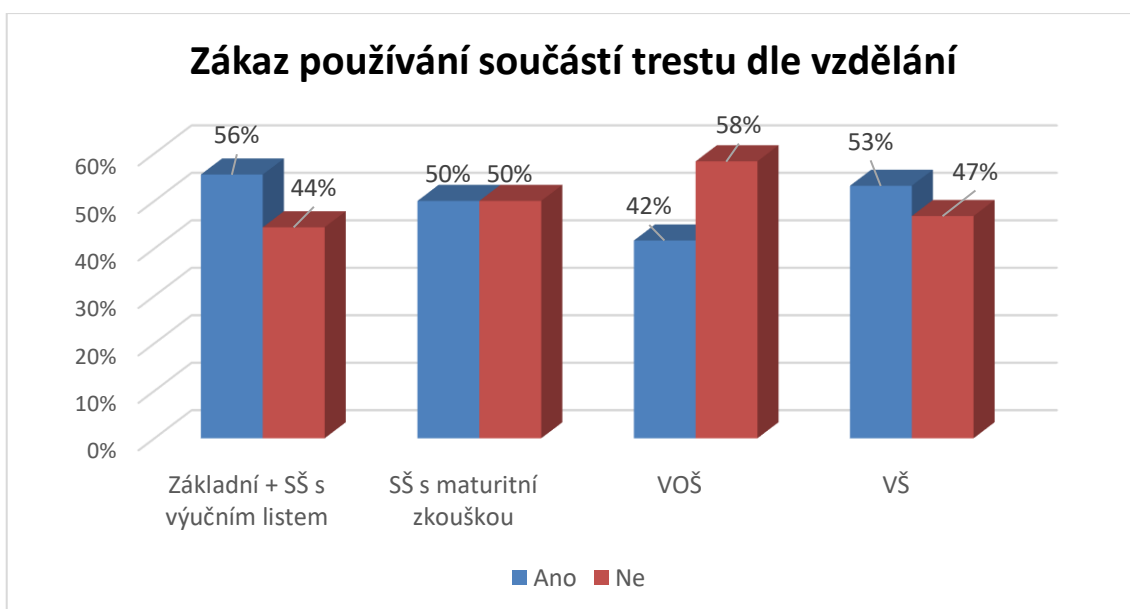
Graf 20 - Regulace (omezování) používání tabletu dle dosaženého vzdělání

Otázka č. 15 - Je zákaz používání tabletu součástí trestu ve Vaší výchově?

Zde ze získaných dat vyplývá, že polovina respondentů zakazuje používání tabletu v rámci trestu a druhá ne. I rozčlenění dat na jednotlivé kategorie podle vzdělání ukázalo, že samotné vzdělání neovlivňuje samotný zákaz používání.

Graf 21 – Zákaz používání tabletu jako trest ve výchově

Graf 22 - Zákaz používání tabletu jako trest ve výchově dle dosaženého vzdělání

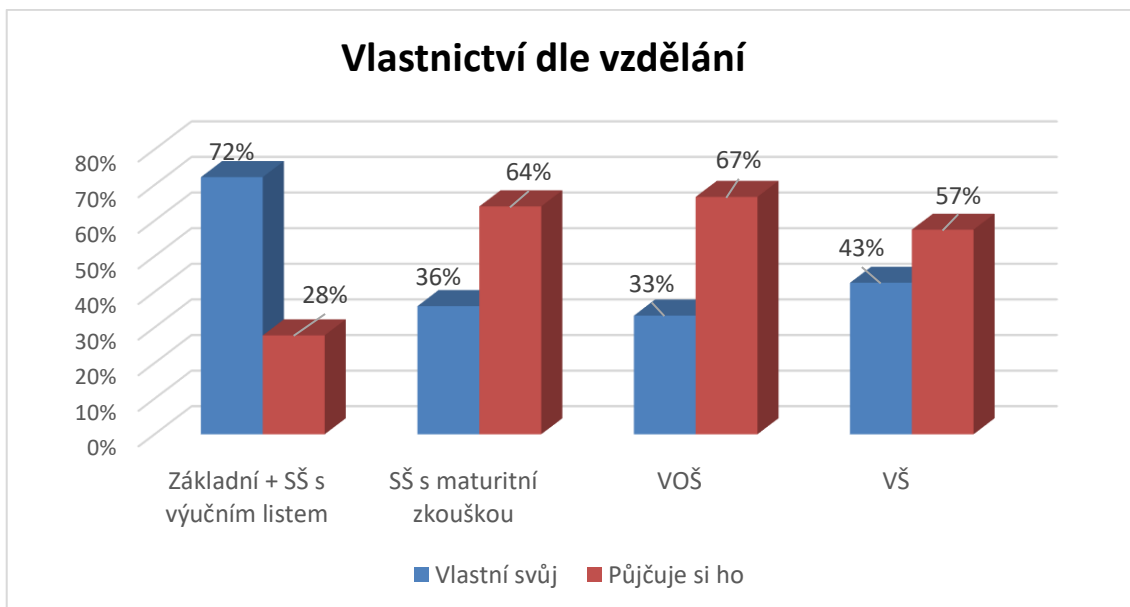
Otázka č. 16 - Vlastní Vaše dítě svůj tablet nebo si ho půjčuje například od jednoho z rodičů, sourozence apod.?

Více jak polovina respondentů uvedla, že dětem tablet spíše půjčují. Podle druhého stupně dle vzdělání je možné vidět zajímavý fakt, ze kterého vyplývá, že rodiče s vyšším stupněm vzdělání nemají důvod, aby jejich děti vlastnily tablet jen pro sebe. To navazuje i na předchozí data vyplývající z předchozího vyhodnocení. Je možné se domnívat, že se

jedná i o jistou formu kontroly, která jak již bylo zmíněno, je ze získaných dat více důležitá pro rodiče s vysokoškolským vzděláním, než pro rodiče se vzděláním základním či středním s výučním listem.

Graf 23 – Vlastnictví tabletu

Graf 24 - Vlastnictví tabletu dle dosaženého vzdělání

4.5 Vyhodnocení výzkumných hypotéz

Cílem výzkumného šetření bylo zjistit, zda má nejvyšší dosažené vzdělání rodičů vliv na používání tabletů jejich dětmi. Nejvíce prokazatelnými oblastmi, které ukázaly značný vliv dosaženého stupně vzdělání na toto používání, byl například věk dítěte, od kterého začíná aktivně používat tablet, celková doba používání týdně, restrikce ze strany rodičů v podobě omezování či regulování přístupného obsahu, způsob používání dítětem a zapojení rodiče, a v neposlední řadě konkrétní příklady činností na tabletu.

Cíle výzkumu byly ověřovány skrze hypotézy uvedené v kapitole 4.1.

Hypotéza č. 1: Většina dětí rodičů s vysokoškolským vzděláním začíná aktivně používat tablet až v pozdějším věku oproti dětem rodičů s nižším vzděláním.

Tato hypotéza se na základě výzkumného šetření potvrdila. Podrobný pohled na otázku věku, od kdy děti aktivně používají tablet, je uveden u vyhodnocení otázky č. 6 a zobrazen na grafu č. 6. Děti rodičů s vysokoškolským vzděláním začínají v průměru aktivně používat tablet od necelých 4 let. S nižším stupněm vzdělání rodičů pak průměrný věk dětí postupně klesá. U dětí rodičů se základním a středním vzděláním s výučním listem se ukázal značný věkový rozdíl oproti dětem rodičů s vysokoškolským vzděláním, který činí téměř jeden rok.

Hypotéza č. 2: Většina dětí rodičů s nižším vzděláním tráví na tabletu více času než děti rodičů s vyšším vzděláním.

Hypotéza byla na základě získaných dat potvrzena. K související hypotéze se pojí otázka č. 7, 8 a příslušné grafy č. 7, 8 a 9. I přesto, že se všichni rodiče ve všech stupních vzdělání shodli na nejčastějším používání několikrát týdně, zbylá data doložila, že rodiče se základním a středním vzděláním s výučním listem ve velké míře nezmiňovali tak často používání tabletu několikrát měsíčně či jednou do měsíce oproti rodičům s vyšším vzděláním. Tento fakt dokládá i průměrná doba používání, která je uvedena v hodinách za týden v uvedeném grafu č. 9. Je zde jasně patrné, že děti rodičů s vyšším stupněm vzdělání tráví na tabletu méně času než děti rodičů s nižším stupněm vzdělání. U dětí rodičů se základním a středním vzděláním s výučním listem můžeme hovořit v průměru

o 10 hodinách používání týdně, oproti tomu u dětí rodičů s vysokoškolským vzděláním je průměrná doba 4 hodiny týdně, což je o více jak polovinu méně.

Hypotéza č. 3: Většina dětí rodičů s vysokoškolským vzděláním má více omezený či regulovaný přístup k obsahu na tabletu než děti rodičů s nižším vzděláním.

Tato hypotéza byla na základě výzkumu také potvrzena. Jak je podrobně uvedeno v otázce č. 14 a zobrazeno na grafech č. 19 a 20, jsou to především děti rodičů s vysokoškolským vzděláním, které mají až v 72 % omezené či regulované používání tabletu, a to různými způsoby ze strany rodičů. Děti rodičů se základním či středním vzděláním s výučním listem provádějí restriktce v obsahu pouze ve 22 %. Nejčastěji zmiňovanou restriktcí je samotná kontrola rodičem v danou chvíli, kdy dítě tablet používá či zpětná kontrola historie používání. Dále respondenti uváděli možnosti využívání aplikací jako je například Family link nebo blokace nevhodných stránek či sociálních sítí.

Hypotéza č. 4: Většina dětí rodičů s vyšším stupněm vzdělání používá tablet častěji s přítomností rodiče a jeho aktivním zapojením, oproti tomu děti rodičů s nižším vzděláním používají tablet v průměru více samy a samostatně bez aktivního zapojení dospělého.

Na základě získaných dat (konkrétně z odpovědí na otázku č. 10) byla tato hypotéza také potvrzena, a to i přesto, že nejčastěji zmiňovaným způsobem používání napříč jednotlivými stupni vzdělání byl způsob používání takový, že dítě provozuje různé aktivity na tabletu v přítomnosti rodiče, avšak rodič není aktivně do konkrétní činnosti s tabletem zapojen. Hypotéza byla však potvrzena na základě ostatních dat, ze kterých je patrný rozdíl v aktivním zapojení rodičů do činnosti a aktivit. Tuto možnost v případě rodičů se základním a středním vzděláním s výučním listem volilo pouze v 6 %, oproti tomu u rodičů s vysokoškolským vzděláním tento způsob zapojení uvedlo celých 23 %.

DISKUSE

Veškeré informační a komunikační technologie zažily obrovský rozmach a velmi rychle se staly každodenní součástí našich životů. Giles ve své knize z roku 2012 upozorňuje, že z prvopočátku se na tato média pohlíželo jen jako na technické přístroje, ale současně apeloval na čtenáře, že je nutné nové technologie zároveň chápat jako nový kulturní fenomén či jev.¹⁷² Krčmářová ve své knize z téhož roku hovoří o nových, konkrétních, fenoménech, kdy jedním z uvedených jevů je vztah dětí předškolního věku a mobilních telefonů.¹⁷³ V současné době nelze než s těmito názory souhlasit, přičemž oblíbenost mobilních telefonů byla prokázána i v rámci výzkumného šetření, kde bylo zjištěno, že více jak polovina dětí z celkového počtu (54 %) používá kromě tabletu i jiná zařízení, a to nejčastěji právě mobilní telefon. Krčmářová také zmiňuje zajímavou skutečnost, že děti předškolního věku umí tyto moderní technologie ovládat i když je přímo nevlastní,¹⁷⁴ což koresponduje s výsledky výzkumného šetření, kde se ukázalo, že více jak polovina dětí (57 %) si tablety pouze půjčuje a přesto (na základě uvedených aktivit, které děti na tabletu běžně provozují) s nimi umějí bez větších obtíží zacházet a manipulovat s nimi.

V souvislosti s předchozími tvrzeními lze také připomenout názor, Stephane Chaudron, která uvádí, že děti se dnes v podstatě rodí do prostředí plného mediálních technologií a následně v něm vyrůstají.¹⁷⁵ Tento názor potvrdily i výsledky výzkumného šetření této práce, ze kterého (mimo jiné) vyplynulo, že děti začínají aktivně mediální technologie (konkrétně tablet) používat již poměrně v nízkém věku, a to v průměru již mezi třetím a čtvrtým rokem. K tomuto dodává Krčmářová ve své publikaci, že dítě je schopno základního, a dokonce aktivního používání moderních technologií již od dvou let věku. To samozřejmě v závislosti na dostatečně rozvinuté jemné motorice, která je při používání těchto technologií klíčová.¹⁷⁶

Vzhledem k tomu, že ze závěrů této práce vyplynula jednoznačná závislost způsobu používání tabletů dětmi na stupni dosaženého vzdělání jejich rodičů, lze také zdůraznit

---

¹⁷² GILES, D. *Psychologie médií*. s. 15-16

¹⁷³ KRČMÁŘOVÁ, B. *Děti a online rizika: sborník studií*. s. 25

¹⁷⁴ Tamtéž s. 25

¹⁷⁵ CHAUDRON, S. *Young children (0-8) and digital technology*. s. 13

¹⁷⁶ KRČMÁŘOVÁ, B. *Děti a online rizika: sborník studií*. s. 21-22

důležitost vzdělávání v mediální a informační gramotnosti již od primárního stupně vzdělání. Stejně tak jako byla v minulých letech doplňována výuka o okrajové předměty typu rodinná výchova apod., měla by i tato nová oblast (s ohledem na již popsany strmý nárůst informačních a komunikačních technologií) v současné době zabírat čím dál více prostoru v primárním vzdělávání tak, aby byli lidé již od útlého věku seznamováni nejen s možnostmi informačních a komunikačních technologií a médií, ale také s jejich hrozbami, riziky a negativními dopady. Podobná osvětová výchova by měla být směřována i vůči rodičům, zejména s nižším stupněm vzdělání. To dokládá i tvrzení Gilese, který taktéž shledává mediální gramotnost jako obecně důležitou.¹⁷⁷ Autor Bína dokonce zmiňuje přítomnost edukace jako klíčovou oblast, zejména v poučování veřejnosti, jak daná média fungují a jak na ně nahlížet kriticky. Je přesvědčený, že základem je schopnost rozlišovat mezi skutečnou a virtuální realitou.¹⁷⁸ I autoři Valenta, Brom a Kellerová se shodují na tom, že jedince, který dokáže porozumět fungování těchto médií a vždy je vystavuje svému kritickému myšlení, je možné označit za mediálně gramotného.¹⁷⁹

V souvislosti s dětmi předškolního věku ve vztahu k médiím je také nutné zmínit klíčová fakta ohledně přirozeného kognitivního vývoje každého jedince. Dítě předškolního věku naplno využívá svou fantazii a těmto představám samo věří. Autorka Šulová uvádí, že dětské představy jsou často doplněny fiktivními výmysly, kterým dítě věří a je přesvědčené o jejich skutečnosti. Nazývá je jako tzv. dětské konfabulace.¹⁸⁰ I v návaznosti na tyto skutečnosti lze tedy opět zdůraznit a podtrhnout potřebu edukativního působení v rámci virtuálního a reálného světa, a to již od útlého věku dítěte, jelikož racionální myšlení podrobené logice a rozumu dozrává u dítěte až později.¹⁸¹ K tomuto tématu se vyjadřuje i Krčmářová, která stejně jako předchozí autoři, shledává důležitost v samotné prevenci.¹⁸²

Pavel Kopřiva ve své publikaci z roku 2008 připomíná i důležitost proaktivního výchovného přístupu.¹⁸³ Ten si lze jednoduše představit na příkladu aktivního rodiče,

---

¹⁷⁷ GILES, D. *Psychologie médií*. s. 18

¹⁷⁸ BÍNA, D. *Výchova k mediální gramotnosti*. s. 17

¹⁷⁹ VALENTA, P. a BROM, Z. a KELLEROVÁ I. *Mediální činnosti v předškolním a mladším školním věku*. s. 11

¹⁸⁰ ŠULOVÁ L. *Raný psychický vývoj dítěte*. s. 69

¹⁸¹ GILES, D. *Psychologie médií*. s. 131

¹⁸² KRČMÁŘOVÁ, B. *Děti a online rizika: sborník studií*. s. 59

¹⁸³ KOPŘIVA, P. *Respektovat a být respektován*. s. 217

který se snaží mít pozitivní vliv na používání technologií (a nejen těch) svým dítětem, je přítomen při jejich používání a aktivně se zapojuje do činnosti. Tento přístup byl sledován i v rámci výzkumného šetření, ze kterého vyplynulo, že tento proaktivní přístup k využívání tabletů dětmi předškolního věku mají většinou rodiče s vysokoškolským vzděláním. V rámci výzkumného šetření bylo zároveň zkoumáno i to, jaký obsah děti na tabletu využívají, přičemž se opět potvrdilo, že výukové a vzdělávací hry s edukačním záměrem mnohem více využívají děti rodičů s vysokoškolským vzděláním než děti rodičů s nižším stupněm vzdělání.

Z celkového pohledu je nutné na problematiku médií, ve vztahu k dětem předškolního věku v jejich volném čase, nahlížet bezpochyby kriticky. Krčmářová k tomu dodává, že děti jsou v tomto věku snadno ovlivnitelné a většinu věcí, se kterými se v počátcích svého života setkávají, považují za pouhé hračky, tedy i mediální technologie.¹⁸⁴ Celkové využívání volného času dítětem je jednoznačně ovlivněno sociálním prostředím, ve kterém dítě vyrůstá a jak zmiňuje Pávková, tím nejpodstatnějším a nejdůležitějším vzorem pro dítě je jeho rodina. Dítě od ní přejímá vše, ať se jedná o negativní či pozitivní skutečnosti.¹⁸⁵ Existuje mnoho socializačních vlivů, které na dítě a jeho výchovu působí a jedním z nich jsou bezpochyby právě zmiňovaná média. Pávková k tomuto dodává, že člověk není pouhým pasivním příjemcem toho, co ho ovlivňuje, ale má určité předpoklady k rozvíjení pozitivních skutečností a potlačování těch negativních.¹⁸⁶ Výsledky výzkumného šetření jednoznačně prokázaly vliv rodičů na používání tabletů dětmi a současně také závislost způsobu používání na nejvyšším dosaženém stupni vzdělání rodičů. Je tedy zřejmé, že se vzrůstajícím stupněm dosaženého vzdělání rodičů roste i jejich informační a mediální gramotnost a lze tedy předpokládat, že tato gramotnost se může projevit i v přístupu dětí samotných k používaným médiím.

---

¹⁸⁴ KRČMÁŘOVÁ, B. *Děti a online rizika: sborník studií*. s. 25

¹⁸⁵ PÁVKOVÁ, J. *Pedagogika volného času*. s. 15

¹⁸⁶ Tamtéž. s. 34

ZÁVĚR

Tato diplomová práce byla zaměřena na používání tabletů dětmi předškolního věku v závislosti jeho používání na dosaženém stupni vzdělání rodičů. Cílem teoretické části práce bylo shrnout dostupné informace ze tří základních oblastí souvisejících s daným tématem. První kapitola věnovaná definování médií, jejich členění a základním charakteristikám vytvořila obecné teoretické zázemí, druhá kapitola objasnila dopad médií na děti předškolního věku nejprve z hlediska jejich psychologických dispozic a následně konkrétního mediálního působení a třetí kapitola charakterizovala oblast volného času a jeho význam pro člověka. Práce se pokouší o zpracování teoretických poznatků daných oblastí, tak aby měl čtenář základní vhled do problematiky médií a charakteristických rysů dětí předškolního věku.

Výzkumná část byla zaměřena na zodpovězení základních výzkumných otázek a hypotéz s cílem zjistit případný vliv a závislost nejvyššího dosaženého vzdělání rodičů na používání tabletů dětmi předškolního věku. Prostřednictvím dotazníkového šetření práce zjišťovala, jakým způsobem děti předškolního věku tablet používají, od jakého věku jej začínají aktivně využívat, kolik času tráví jeho používáním, k jakým konkrétním činnostem jej nejvíce využívají, zda mají přístupný obsah ze strany rodičů omezen či regulován apod.

Z provedeného dotazníkového šetření vyplynulo, že mezi rodiči s dosaženým středním vzděláním zakončeným maturitní zkouškou a rodiči s vysokoškolským vzděláním je v řadě faktorů jen nepatrný rozdíl, oproti rodičům se základním nebo středním vzděláním s výučním listem. Základním východiskem dotazníkového průzkumu bylo potvrzení výše uvedených hypotéz, které jednoznačně prokázaly, že stupeň vzdělání rodičů ovlivňuje způsob používání tabletů jejich dětmi. Tento rozdíl byl patrný například v oblasti doby používání tabletu a doby od kdy tablet děti aktivně využívají, stejně tak v oblasti omezování a regulace obsahu nebo i samotným způsobem používání tabletu. Ze získaných dat lze přijmout závěr, že zejména v uvedených oblastech mají rodiče s nižším stupněm vzdělání benevolentnější přístup k používání tabletů jejich dětmi, na rozdíl od rodičů s vyšším stupněm vzdělání. Rodiče s vyšším stupněm vzdělání si více uvědomují negativní dopady (ale také jejich pozitiva) používání těchto moderních technologií, a to

jak z pohledu doby strávené jejich používáním, tak například omezováním nevhodného obsahu apod. Objektivně je však nutné podotknout, že na způsob používání tabletů dětmi, mohou mít vliv i jiné faktory, například osobnostní rysy rodičů, jejich povolání, celkový sociální status rodiny a mnoho dalších. Výzkum byl však zaměřen, jak již bylo výše uvedeno, pouze na faktor stupně vzdělání rodičů a k dalším ovlivňujícím faktorům nebylo v této práci přihlíženo. Nicméně bylo by určitě zajímavé podrobit tyto další faktory zkoumání a vyhodnotit jejich váhu a vliv na používání tabletů dětmi.

Přínos práce lze spatřovat nejen ve zpracování teoretických poznatků z oblasti médií ve vztahu k dětem předškolního věku, ale práce také čtenáři přináší pohled na možnosti korekce používání tabletů dětmi předškolního věku, které bezpochyby ještě nemají tak vyvinuté kritické uvažování ve vztahu negativním, ale také k pozitivním dopadům při používání těchto informačních technologií. Čtenář se může seznámit s obvyklými korekcemi ze strany rodičů, jako je například doba, jakou rodiče nejčastěji umožňují dětem tablet aktivně používat, ale nabízí mu také příklady edukativních aplikací a možností používání, stejně jako aplikací umožňujících kontrolu aktivit. Zajímavostí, a to nejen pro čtenáře, ale i pro mě samotnou, byly tyto konkrétní příklady toho, co děti na tabletech nejčastěji využívají, jaké konkrétní služby, aplikace, influencery a obsah konzumují. Potvrzuje se tedy fakt, který je zmíněn již v úvodu této práce, tedy že i děti předškolního věku umí tyto technologie velmi dobře využívat k různým činnostem.

Informační a komunikační technologie zažívají v posledních letech nebyvalý rozmach, jejich používání je dnes již v podstatě masové a bez nich si již běžný život ani není možné představit. O to více jsou tyto technologie spojené s nejmladší generací, která s nimi v podstatě vyrůstá, a jsou a budou každodenní součástí jejich životů. Celé toto odvětví je možné považovat za velice dynamické a je tedy zcela zřejmé, že i používání těchto technologií dětmi předškolního věku bude doznávat značných změn. Nikdo nemůže s určitostí říci, jaký bude další vývoj v této oblasti a jaké změny v budoucnu nastanou, ale bude zapotřebí, aby byli lidé těmto změnám otevření a přijímali je vždy se zájmem o ně samé.

Avšak to nejdůležitější je, aby všechno, s čím se člověk v životě setkává, podrobil vlastnímu kritickému myšlení.

Seznam použitých zdrojů

Bibliografie

BEELER, Karin a BEELER Stan. *Children's film in the digital age : essays on audience, adaptation and consumer culture*. North Carolina: McFarland Company, Inc., Publishers, 2015. ISBN 978-0-7864-7596-4.

BEDNAŘÍK, Petr, Jan JIRÁK a Barbara KÖPPLOVÁ. *Dějiny českých médií: od počátku do současnosti*. Praha: Grada, 2011. Žurnalistika a komunikace. ISBN 978-80-247-3028-8.

BENDOVÁ, Helena. *Umění počítačových her*. Praha: NAMU, 2016. ISBN 978-80-7331-421-7.

BÍNA, Daniel. *Výchova k mediální gramotnosti*. V Českých Budějovicích: Jihočeská univerzita, 2005. ISBN 80-7040-844-8.

BUERMANN, Uwe. *Jak (pře)žít s médii: příležitosti a hrozby informačního věku a nové úkoly pedagogiky: výzkumná práce Institutu pro pedagogiku a smyslovou a mediální ekologii (IPSUM)*. Hranice: Fabula, 2009. ISBN 978-80-86600-58-1.

GILES, David. *Psychologie médií*. Praha: Grada, 2012. Z pohledu psychologie. ISBN 978-80-247-3921-2.

GREENFIELD, Susan. *Změna myšlení: jak se mění naše mozky pod vlivem digitálních technologií*. Přeložil Radek VANTUCH. V Brně: BizBooks, 2016. ISBN 978-80-265-0450-4.

HOFBAUER, Břetislav. *Děti, mládež a volný čas*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-927-5.

CHARVÁT, Martin. *O nových médiích, modularitě a simulaci*. Praha: Togga, 2017. ISBN 978-80-87956-59-5.

CHAUDRON, Stéphane. *Young children (0-8) and digital technology*. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2015. ISBN 978-92-79-45023-5.

CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. 2., aktualizované vydání. Praha: Grada, 2016. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-5326-3.

JIRÁK, Jan a Barbara KÖPPLOVÁ. *Média a společnost*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-287-4.

KAPLÁNEK, Michal. *Čas volnosti - čas výchovy: pedagogické úvahy o volném čase*. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0450-3.

KOPŘIVA, Pavel. *Respektovat a být respektován*. 3. vyd. Kroměříž: Spirála, 2008. ISBN 978-80-904030-0-0.

KRČMÁŘOVÁ, Barbora. *Děti a online rizika: sborník studií*. Praha: Sdružení Linka bezpečí, 2012. ISBN 978-80-904920-2-8.

LANGMEIER, Josef a Dana KREJČÍŘOVÁ. *Vývojová psychologie*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2006. Psyché (Grada). ISBN 80-247-1284-9.

LAPÁČEK, Jiří. *Internet pro úplné začátečníky*. 2., aktualiz. vyd. Brno: Computer Press, 2004. ISBN 80-251-0108-8.

LUHMANN, Niklas. *Realita masmédií*. Praha: Academia, 2014. XXI. století. ISBN 978-80-200-2333-9.

MALACH, Josef. *Teorie a metodika výchovy*. Ostrava: Ostravská univerzita, Pedagogická fakulta, 2004. ISBN 80-7042-374-9.

MIČIENKA, Marek a Jan JIRÁK. *Základy mediální výchovy*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-315-4.

MYERSON, George. *Heidegger, Habermas a mobilní telefon*. Praha: Triton, 2003. Postmodernistická setkávání. ISBN 80-7254-368-7.

- NĚMEC, Jiří. *Kapitoly ze sociální pedagogiky a pedagogiky volného času pro doplňující pedagogické studium*. Brno: Paido, 2002. ISBN 80-7315-012-3.
- PÁVKOVÁ, Jiřina. *Pedagogika volného času*. Vyd. 3., aktualiz. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-711-6.
- PIAGET, Jean a Bärbel INHELDER. *Psychologie dítěte*. Vyd. 5. Přeložil Eva VYSKOČILOVÁ. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-798-5.
- PRŮCHA, Jan. *Přehled pedagogiky: úvod do studia oboru*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2006. ISBN 80-7178-944-5.
- SCHELLMANN, Bernhard. *Média: základní pojmy, návrhy, výroba*. Praha: Europa-Sobotáles, 2004. ISBN 80-86706-06-0.
- STAŠOVÁ, Leona, Gabriela SLANINOVÁ a Iva JUNOVÁ. *Nová generace: vybrané aspekty socializace a výchovy současných dětí a mládeže v kontextu medializované společnosti*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2015. Recenzované monografie. ISBN 978-80-7435-567-7.
- STERNBERG, Robert J. *Kognitivní psychologie*. Vyd. 2. Přeložil František KOUKOLÍK. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-638-4.
- STOWELL, Louie. *Bezpečně online*. Ilustroval Nancy LESCHNIKOFF, přeložil Kateřina BROUK. Praha: Svojtka & Co., 2017. ISBN 978-80-256-2083-0.
- SVOBODOVÁ, Eva. *Prosociální činnosti v předškolním vzdělávání*. Praha: Raabe, 2007. ISBN 80-86307-39-5.
- ŠEĎOVÁ, Klára. *Děti a rodiče před televizí: rodinná socializace dětského televizního diváctví*. Brno: Paido, 2007. ISBN 978-80-7315-149-2.
- ŠKYŘÍK, Petr, ed. *Hledání flow: Inflow 2008*. Brno: Tribun EU, 2008. Knihovnicka.cz. ISBN 978-80-7399-623-9.
- ŠULOVÁ, Lenka. *Raný psychický vývoj dítěte*. 2. vyd. Praha: Karolinum, 2010. ISBN 978-80-246-1820-3.

ŠVARCOVÁ, Eva. *Slovníček pojmů k multikulturní výchově*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2008. ISBN 978-80-7041-251-0.

THOMPSON, John B. *Média a modernita: sociální teorie médií*. Praha: Karolinum, 2004. Mediální studia. ISBN 80-246-0652-6.

VALENTA, Petr, Zdeněk BROM a Irena KELLEROVÁ. *Mediální činnosti v předškolním a mladším školním věku*. Praha: Raabe, 2016. ISBN 978-80-7496-222-6.

VALKENBURG, Patti M. *Children's responses to the screen : a media psychological approach*. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates, Inc., Publishers, 2004. ISBN 0-8058-4764-2.

VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Vyd. 2., dopl. a přeprac. Praha: Karolinum, 2012. ISBN 978-80-246-2153-1.

VÁŽANSKÝ, Mojmír a Vladimír SMÉKAL. *Základy pedagogiky volného času*. Brno: Paido, 1995. Edice pedagogické literatury. ISBN 80-901737-9-9.

ŽÁDNÍKOVÁ, Zdeňka. *Využívání informačních a komunikačních technologií dětmi předškolního věku*. Arna Nováka 1, 602 00 Brno, 2016. Bakalářská práce. Masarykova univerzita, Filozofická fakulta, Ústav pedagogických věd.

Online zdroje

Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělání. [online]. Praha: MŠMT, 2018 [cit. 2020-12-30]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/file/45304/>

Zákon č. 40/1995 Sb. Zákon o regulaci reklamy a o změně a doplnění zákona č. 468/1991 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání, ve znění pozdějších předpisů, ve znění platném k 1.7.2020. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1995-40>

Seznam příloh

Příloha 1: Dotazník pro rodiče – Využívání tabletů dětmi předškolního věku

Seznam grafů

Graf 1 – Pohlaví respondentů	43
Graf 2 – Věk respondentů.....	43
Graf 3 – Nejvyšší dosažené vzdělání respondentů	45
Graf 4 – Věk dětí respondentů.....	45
Graf 5 – Využívaná ICT zařízení dle dosaženého vzdělání.....	46
Graf 6 – Začátek aktivního používání tabletu dle dosaženého vzdělání.....	47
Graf 7 – Časové vymezení používání tabletu	48
Graf 8 - Časové vymezení používání tabletu dle dosaženého vzdělání.....	48
Graf 9 – Průměrný čas strávený na tabletu (v hodinách za týden) dle dosaženého vzdělání	49
Graf 10 – Časové omezování tabletu.....	50
Graf 11 - Časové omezování tabletu dle dosaženého vzdělání.....	50
Graf 12 – Způsob používání tabletu	51
Graf 13 – Způsob používání tabletu dle dosaženého vzdělání	52
Graf 14 – Aktivity na tabletu	53
Graf 15 – Aktivity na tabletu dle dosaženého vzdělání	54
Graf 16 – Rozlišení používání tabletu o víkendu a v pracovním týdnu	55
Graf 17 – Způsob rozlišení používání tabletu o víkendu a v pracovním týdnu.....	55
Graf 18 - Rozlišení používání tabletu o víkendu a v pracovním týdnu dle dosaženého vzdělání.....	56
Graf 19 – Rozlišení regulace (omezování) používání tabletu a způsob.....	57
Graf 20 - Regulace (omezování) používání tabletu dle dosaženého vzdělání	57
Graf 21 – Zákaz používání tabletu jako trest ve výchově.....	58
Graf 22 - Zákaz používání tabletu jako trest ve výchově dle dosaženého vzdělání	58
Graf 23 – Vlastnictví tabletu.....	59
Graf 24 - Vlastnictví tabletu dle dosaženého vzdělání	59

Příloha č. 1

Vážení rodiče,

jmenuji se Žaneta Svobodová a jsem studentkou navazujícího magisterského oboru Pedagogika volného času na Jihočeské univerzitě v Českých Budějovicích. Ve své diplomové práci se věnuji tématu využívání tabletů dětmi předškolního věku v závislosti na nejvyšším dosaženém vzdělání jejich rodičů.

Dotazník prosím tedy vyplnit pouze od rodičů, kteří mají dítě ve věku od 1 do 6 let, a to používá tablet.

Pro potřeby diplomové práce Vás prosím o věnování několika minut Vašeho času a vyplnění následujícího dotazníku.

V případě jakýchkoliv otázek, připomínek, názorů apod. se na mě neváhejte obrátit, a to na níže uvedenou emailovou adresu.

Velice Vám děkuji za spolupráci a Vaši vstřícnost.

Bc. Žaneta Svobodová

E-mail: Svobodova.zaneta.a@gmail.com

1. Uveďte prosím své pohlaví.

žena

muž

2. Uveďte prosím svůj věk.

méně než 18 let

18 – 25 let

26 – 30 let

31 – 35 let

36 – 40 let

41 – 45 let

více než 45 let

3. Uveďte prosím své nejvyšší dosažené vzdělání.

Základní vzdělání

Střední vzdělání s výučním listem

Střední vzdělání zakončené maturitní zkouškou

Vyšší odborné vzdělání

Vysokoškolské vzdělání

Jiné .....

4. Uveďte prosím věk svého dítěte.

- 1 rok
- 2 roky
- 3 roky
- 4 roky
- 5 let
- 6 let
- Jiné .....

5. Která ICT (Informační a komunikační technologie) zařízení Vaše dítě používá?

- Tablet
- Stolní počítač
- Notebook
- Mobilní telefon
- Jiné .....

6. V kolika letech začalo Vaše dítě aktivně používat tablet?

- v 1 roce
- ve 2 letech
- ve 3 letech
- ve 4 letech
- v 5 letech
- v 6 letech
- Jiné .....

7. Jak často Vaše dítě tablet používá?

- Denně
- Několikrát týdně
- Jednou týdně
- Několikrát do měsíce
- Jednou měsíčně
- Jiné .....

8. Kolik času (v hodinách) Vaše dítě tráví týdně na tabletu?

.....

9. Má Vaše dítě časově omezené používání tabletu? Pokud ano, uveďte jak.

.....
.....
.....

10. Jakým způsobem Vaše dítě tablet používá nejčastěji?

- Zcela samo, samostatně bez přítomnosti dospělého.
- Samo bez trvalé přítomnosti dospělého. Dospělý je však přítomen pouze pokud dítě potřebuje s něčím pomoci. (Zapnutí, vypnutí apod.)
- S pomocí a aktivním zapojením dospělého.
- S přítomností dospělého, který se ale nijak aktivně neúčastní. Pouze je přítomen.

11. Jaké aktivity Vaše dítě nejčastěji provozuje na tabletu?

- Hry bez vzdělávacího charakteru
- Výukové hry
- Sledování pohádek, filmů a seriálů
- Sledování Youtube videí
- Používání sociálních sítí a aplikací určených ke komunikaci
- Vyhledávání na internetu (internetové prohlížeče)
- Jiné .....

12. Rozved'te prosím předchozí otázku a uveďte konkrétní příklady.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

13. Rozlišujete u svého dítěte používání tabletu v pracovním týdnu a o víkendu? Pokud ano, uveďte jak.

.....

.....

.....

.....

14. Regulujete (omezujete) nějakým způsobem (kromě omezování časového) činnosti a aktivity na tabletu, který Vaše dítě používá? Pokud ano, uveďte jak.

.....
.....
.....
.....

15. Je zákaz používání tabletu součástí trestu ve Vaší výchově?

- ano
- ne
- Jiné .....

16. Vlastní Vaše dítě svůj tablet nebo si ho půjčuje například od jednoho z rodičů, sourozence apod.?

- Vlastní svůj
- Půjčuje si ho
- Jiné .....

Děkuji Vám za vyplnění dotazníku a přeji krásný den.

ABSTRAKT

SVOBODOVÁ, Ž. *Využívání tabletů dětmi předškolního věku podle stupně dosaženého vzdělání jejich rodičů*. České Budějovice 2021. Diplomová práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra pedagogiky. Vedoucí práce J. Mišovič.

Klíčová slova: média, mediální technologie, mediální gramotnost, dítě předškolního věku, volný čas

Práce se zabývá vlivem nejvyššího dosaženého vzdělání rodičů na používání tabletů jejich dětmi. Cílem práce je zpracovat teoretická východiska ze tří základních okruhů (média, dítě předškolního věku a volný čas). Nejprve se čtenář seznámí se základními pojmy v oblasti médií a jejich charakteristikou, dispozicí dítěte předškolního věku obecně a v souvislosti s médii a jejich dopady na dítě, a v poslední řadě s oblastí volného času. Praktická část obsahuje výzkumné šetření, jehož cílem bylo zjistit případný vliv nejvyššího dosaženého vzdělání rodičů na způsob, jakým děti předškolního věku používají tablet. Výsledky výzkumného šetření jsou v závěru konfrontovány se stanovenými hypotézami a propojeny s teoretickými poznatky.

ABSTRACT

Use of tablets by preschool children according to the level of education of their parents

Key words: media, media technology, media literacy, preschool children, leisure time

The master thesis focuses on the influence of the highest achieved education of parents on the use of tablets by their children. The thesis aims are to review the theoretical background from three main areas (media, preschool child, and leisure). First, the reader gets acquainted with the basic concepts in the field of media and their characteristics, and the disposition of the preschool child in general. Last but not least, the thesis will introduce media's impact on the children, and their leisure time.

The practical part contains a research survey to find out the possible influence of the highest achieved education of parents on how preschool children use tablets. In the end, the research survey results are confronted with the established hypotheses and connected with theoretical knowledge.